

sosyalist

20 Kasım 1976

Devlet Mühürü 8

aralık
1976

SAYI

4

haftalık siyasi haber ve yorum dergisi

400 kuruş

TÜSTAV

DOĞAL FELAKET DEPREM
ve HAYIRSEVER (!) BURJUVAZİ

HALK NE DİYOR

BİZİ HİÇ BİR ZAMAN HALK DÜŞMANI YAPAMAZLAR

Sevgili Sosyalist Yarınçılar,

Önce şunu belirtmeliyim ki yayın hayatımıza çok değerli bir dergi, ama çoktandır beklemediğimiz bir dergi çıkarmanız bizi çok sevindirdi.

Ben faşizmin dört beş defa darbesine uğramış bir kişiyim. Şimdi de faşistlerin ortasına düştüm. Bursi Elazığ Edebiyat Fakültesi. Sol kesim şehirde sınımış vaziyette. Okulda da solcu olarak bilinen kimse yok. Bu okula kaydımı yaptırırken bu durumu biliyordum ama ürkmüyordum, öğrencileri tanıyana kadar tarafsız kalmayı, kesin tavır almamayı yeğliyordum. Ama gözü dönmüş faşist saldırganlar kişiyi kendi haline bırakıyorlar, sizi "Ülkücü olarak yetiştireceğiz" diyorlar. Şimdiye kadar böyle bir baskıyla karşılaşmadığım için zoruma gidiyordu ama okumak ta zorundayım. Susuyor ne derlerse ben de bir sosyalist olarak susuyor ama için için de eriyerek, öterek.

Faşistlerin varlıkları silah. Ve okadar fikirsizler, zavallılar ki silah zoruyla baskı altında tuttıkları bu öğrencileri bu potansiyeli yine silah zoruyla eğitmeye kalkıyorlar ve bu durum şimdi tarafsızlar arasında daha baskı

olduğu anlaşılmalı ama bir ay sürmez bunların yüzleri tam olarak anlaşılır öğrenciler arasında.

On gün Elazığ'da kaldım. Kendimi dünyanın dışında, dünyada yalnız ölmek veya ölmek sorunu var bende. Ölmemenin savaşını veren bir kişi oldum. Bunlar kişiyi ülkenin ve halkın sorunlarından soyutlayıp sadece kendini düşünen bir kişi haline getirmek istiyorlar kişiyi. Faşistlerin uygulamaları o kadar katı, o kadar insanlık dışı ki akıl hayal almıyor. Ve şimdi ellerinde bulunan potansiyel tehdidin altında bunlar 77 seçimlerinde demokratik bir ortamda yok olup gidecekler. Faşistlerin iç görünümü bu. Yani bir sabunköpüğü sönme haline gelmiş.

Faşist baskıları mektupla yazmanın olanağı yok. Şimdi sizden arzum bana ve tanıştığımız bir kaç arkadaşına ne gibi bir yol önerirsiniz.

Şuna inancımız tam : BİZİ HİÇBİR ZAMAN HALK DÜŞMANI YAPAMAYACAĞIZ.

Biz halkla beraber bu engelleri AŞACAĞIZ.

(Ad ve adres saklı)

Merhaba !... YARIN

Dergimizin ilk sayısını büyük bir merak içinde aldım ve defalarca okudum. Bu girişiminizden dolayı kutlarım. Yeni basın, yayın hayatınızda üstün başarılar.

Bize ayırdığınız köşe için sevinçimiz sonsuz olduğu bir gerçektir. Değerli derginize yeni bir yazımla katkı yapmak istiyorum. Umarım biz halka açılan bu sayfada genç arkadaşlarla kolayca irtibat kurabiliriz.

BAMBAŞKA

Bir umut var Türkiyemden doğan, bir kıpırdanış var gerçeklere bilimsel açıdan giden yollarda. Bekliyor tüm ulus bilinciyle sosyalizmi.

Herkes mutlu olmalı diyorum özlemli, hani o insanın canına kıyışlar var ya dikta burjuvazi yok olmalı, gülcükleri gözlerden gitmeyen bir halk görmeli. Örnek Türkiyem.

Görüyoruz durumumuzu; Çıkar... Çıkar... Çıkar... Herşeyimiz çıkar üzerine kafesletilmiş, aç mı ararsın gösteriyim size, işsiz mi ararsınız saymakla zorluk çektiğim. Bir koltuk kavgası ki, tek iktidar ancak kendisini düşünebilmemiş toplum atılmış bir kenara.

Örnekleri çok kentlerimizde, o örnekten birini aldım işte İskenderun Demir Çelik. Onbinin üzerinde işçimiz emeği karşılığında geçimlerini sağlıyor sağlamasına ya, hiç düşündünüz mü? Kendilerini nasıl fabrikaya alındıklarını, imtihanlarda alınabilecek notun en yükseğini almış kardeşlerimiz, giremedi zil görüşü nedeniyle, iktidar fikrine ayak uydurmadı diye başı boş gezdiriyorlar sanatına hiç uymayan işlerde ama puanı bakılmadan alınan işçilerle şimdi soruyorum ne verebilecek Türkiyemize. Tedbiri kim aldı fabrika kuruldu kurulalı.

Gerçek emekçiler artık çıkmamalıydan söz hakkı almalı haklı olarak. Bilimselliği konuşurmalı her yerde bilimli olarak. Amma vermemeli sömürücülere, burjuvaziye, haksızlıklara birlik olmalı ezilmeye çalışılan halkla.

Yaşamımızın büyük kitlesi olan emekçiler toplanın, görüşün, bilgilerin en gerçekçi yolun BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ, SOSYALİZM savaşları olduğu bilinen bir dünyaya doğru gidiyoruz, kararlıyız yakın ayaklarımızı ve benliğimiz.

Mehmet Hıfı Özerakman/
İSKENDERUN

Sosyalist Yarın Dergi yöneticilerine

Yayınladığınız dergiyi okudum ve gerçekten toplumun dinamik gücü olan işçi sınıfına ve onun müttefiki olan köylü kesimine, daha doğrusu halka birşeyler verebileceğini umarak çok çok sevindim. Kısa ve özleştirilileriyle beraber çok iyi açıklıklar yapabiliyor. Karanlık içinde kalmış konuları kanımca aydınlatıyor. Örneğin Çin-Sovyet çatışmasının içyüzünün özünü tamamen derginizde kavriyabildim. Ve (Disk) yöneticilerinin tutumunu da biraz öğrenebildim. Yani devrimci hareketlerin de ve sermaye dünyasına karşı. Karşıtların yaptığı gibi değil de kendi özel fikirleriyle katılmaları yönünde.

Devrimci selamlar,

Mehmet Oktay/NİZİP

ADMMA ve YO'da FAŞİST OYUNLAR

Ankara'daki tüm üniversite ve yüksek okulların kapalı bulunduğu bir dönemde ADMMA ve YO tamamlanmış eğitimi tamamlamak için açıldı. Okulun bu açık olduğu ilk günden itibaren, saldırılar yoğunlaşmaya başladı. Türkiye'de uygulanan faşist baskıların bir parçası olan bu saldırılar gün geçtikçe yoğunlaştı. Okuldaki devrimci arkadaşların saldırılardan korunmak gayesi ile okula toplu giriş ve çıkışları da polisler tarafından engellenmek istendi. CHP Ankara İl Merkezinde toplanan arkadaşlar, okula giderken yolları kesildi. Ancak bütün bunlara rağmen toplu gidiş gelişler engellenemedi. Bunun üzerine bu sefer okul içinde yeni bir oyun tezgahlandı. Bu oyunda en önemli rolü, polisler oynamaktaydı. Şöyle ki, 21 yaka no.lu tek yıldız komiser muayini Ali Merih Kiter, okuldaki komandalara yardımcı görevlendirildi. Maltepe semtinin güvenliği de (!) kendisine verilmişti. Devrimci öğrencilerin Maltepe camiiinden itibaren okula gelinceye kadar üç sefer yollarının kesilip aranması ve sonra okula sokulmaları ilk görevdi. Diğer görevler, peşi sıra yerine getirilmeye başlandı. Okul içerisindeki komandoların sırtları sıvazlandı. Artık her akşam okula girişte mutlak surette toplu saldırılar söz konusuydu. Bu saldırıların ardında ise her zaman Ali Merih Kiter ve yardımcıları bulunuyordu. Saldırıya uğrayanlar devrimciler olduğu halde, polislerin copladıkları kişiler yine devrimcilerdi. Hem saldırıya uğra, hem de polisten ikinci

bir dayak ye.

Bu saldırıların sürdüğü günlerde, komandolar dışında binin üzerinde arkadaş seslerini duyurmak, kamuoyuna davalarını anlatmak amacıyla topluca okuldaki çıkıp Kızılay'a yürüyüşe geçtiler. Yürüyüşü durdurmak amacıyla komandolar, Maltepe camiiinin önündeki parkta bulunan çalılarının arkasında mevzilenecek topluluğu taş ve kurşun yağmuruna tuttular. Topluluğun önünde giden makina bölümü öğrencisi Mehmet Erim Ece arkadaşımız ağır olmak üzere bir çok arkadaş yaralandı. Mehmet Emin Ece kafasından ve gözünden aldığı kurşun yaralarından dolayı öldü. Topluluk herşeye rağmen Kızılaya doğru yürüyüşüne devam edince, bu sefer de Tapu Kadastro Meslek Lisesi önünde polis, uzerimize saldırıp arkadaşları yine copladılar. Bu tezgahlanan oyunlarda polis gerektiğinde etkin olarak, gerektiğinde geri çekilerek görevini hakkıyla (!) yerine getiriyordu. Nitekim, Mehmet Emin Ece arkadaşımızın vurulduğu gece -her akşam Kızılay'a kadar devrimci grubun yanında yürüyen polis- bu taktiği iyi uyguladı. Bir telsiz emriyle Kaç yurdunun önünden geri okula döndüler. Sonra da Maltepe camii önündeki kanlı faşist saldırı sahnelendi.

Olayların bu şekilde tezgahlandığı dönemde, okul içi saldırılar yoğunlaşırken, okul dışında da yeni oyunlar tertipleniyordu. Okula toplu gelişlerin birinde, Maltepe'deki kahvehane ve fa

şist derneklere mevzilenmiş faşist komandolar, zincir ve sopalarla arkadaşlara saldırdılar. Amaçları kitleyi içeri topluca sokmamaktı. Karşılarında toplu ve örgütlü bir hareket görmekten korkan faşistler, bu durumu engellemek için, birinci sınıftaki arkadaşlara, okula topluca gelmemelerini söylemekte. Çeşitli sözler ve tehditlerle baskıların daha da arttırmaktalar.

Bütün bunların yanısıra, okul idaresinin bu saldırılar karşısında takındığı tavır da hayli ilginçtir. Okul koridorlarında faşistler polislerle birlikte okul öğrencilerini zincir, sopa ve bıçakla ezmeye, sindirmeye çalışırken, idareciler içeride, hiçbir şey olmamış gibi derslere devam etmekte, hatta bu olayları, arkadaşların yaralanmalarını aloya almaktalar.

Birgün olaylardan dolayı, bodrumdaki anfiye inilmemesini öneren bir arkadaş, "sizin can güvenliğiniz yok diye inmeyecek miyiz" diye karşılık verildi. "Yüz kişi bile ölse bu okulda derse devam edilecek, ölenlerin yerlerini yenileri alır, onlar bizim talebemiz değil" diye konuşmaları, okul içindeki durumu açıkça ortaya koymaktadır. Asıl önemlisi ise, Sami Ovalıoğlu'nun katili olan Akif Özer'in, daha bir kaç kişiyi öldürmek için hergün okula gelmesidir. Polis ise bu durum karşısında hiçbir şey yapmamaktadır.

ADMMA ve YO öğrencileri

sosyalist

YARIN

Sahibi : Cenan Bıçakçı
Genel Yönetmen : Aydın Köymen
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Ender Yiğitel

Adres : G. M. Kemal Bulvarı 112/18, Maltepe/ANKARA
Telefon : 29 10 42
Baskı : Daily News Ofset Dağıtım : Hür-Dağıtım

ABONE ŞARTLARI :
Altı aylık : 100 TL
Bir yıllık : 175 TL

Burjuvazinin Tek Umudu: 'UMUDUMUZ' ECEVİT

aydın köymen

Van'da deprem oldu. Birkaç saniyelik sallantı sonunda yaklaşık onbin vatandaşımız öldü. Mu - radiye ve Çaldıran ilçelerinde taş üstünde taş kalmadı. Binlerce insan şimdi konusuz. Her yönüyle korkunç bir çöküntü bu. Hem deprem bölgesinde yaşayanlar ve hem de tüm ülke için. Ama Türkiye de daha başka öyle çöküntüler var ki, Van depremi bunların yanında önemsiz kalır. Deprem bu denli büyük acılara yol açmasının nedeni de işte bu diğ er çöküntüler. Diğer çöküntülerden kaçınılabilesey di, Van'daki depremin sonucu bu kadar acılı olmazdı.

Temel çöküntü ekonomik. Temel çöküntü mü, o - nun üstündekiler de çöküyor. Ekonomik çöküntü, e - konomik yaşamın her alanını Van deprem bölgesi - ne döndürmüş durumda. Ve bu çöküntü hergün bi - raz daha merkeze doğru iniyor. Merkeze ulaştı mı, Türkiye Cumhuriyetinin 1923 yılından beri izlediğ i yol da bitmiş olacak. Burjuvazi büyük bir telaş içinde. Çünkü bitecek olan yol, kendi yolu. Yani kapitalist yol. Şüphesiz Türkiye için başka yollar da var. Ama o yollar kapitalist yolun bir ttiği yerden başlıyorlar. Ve o yollar da burjuva araçlarının sey - rine izin verilmiyor. Bu yüzden burjuvazi telaş et - mekte haklı.

Ekonomik çöküntünün en derin çatlağı dış tica - ret ve ödemeler dengesinde. Ekim sonu itibarıyla dış ticaret açığı 2 milyar 582 milyon dolar. Dış ö - demeler dengesindeki açığın ise 1976 yılı sonunda 1 milyar 400 milyon dolar olacağı tahmin ediliyor. Kısacası, Türkiye döviz bunalımı içinde. Türkiye' nin döviz olması bir vana, döviz borcu var. Oysa dövizde olan ihtiyaç büyük. Özellikle burjuvazinin bol miktarda döviz ihtiyacı var. Bu ihtiyaç, iki noktadan kaynaklanıyor. Birinci nokta, yeni yatırımlar. Yatırımda bulunmak şart. Çünkü birikmiş fon - ların derhal yatırıma dönüştürülmesi kapitalist e - konominin temel kuralı. Ama döviz kıtlığı bu kura - lın bile işletilmesini engelliyor. Yatırım, döviz demek Türkiye'de. Zira, Türkiye'de makina üretilmi - yor. Yeni fabrikalar, yeni endüstriler makinasız kurulmuyor. Makinaların hepsinin dışarıdan geti - rilmesi, ithal edilmesi gerekiyor. İşte bu yüzden Türkiye'de yatırım döviz demek. Yatırım yapabil - mek için mutlaka döviz gerekli. Burjuvazinin dö - viz ihtiyacının kaynaklandığı ikinci nokta, mevcut tesislerdeki üretimin sürdürülmesi. Çünkü Türki - ye'deki sanayi üretiminin en temel niteliği montaj - cılık. Ayrıca montajcı olmayan alanlarda da ara - mallar açısından dışarıya bağımlılık söz konusu. Montajcı dallarda, bütünün parçalarının tümü ithal ediliyor. Burada bunlar vidalanıp, yapıştırılarak büt - ün ortaya çıkarılıyor. Demek ki döviz hayatı bir ih - tiyaç montajcı sanayinin yaşayabilmesi için. Mon - tajcılık dışındaki endüstri dallarında da dövizin ye - ri çok önemli. Örneğin, sentetik ipliğin ham maddesi, konservenin tenekesi, ilaçın içindeki kimyasal maddeler ithal edilmek zorunda. Döviz kıtlığı, üre - timin aksamaması ile eş anlamlı.

Burjuvazinin döviz dar boğazına çare olabile - cek çeşitli araçlar var elinde. Bu araçlar çeşitli ama sınırlı. En kestirme çare dış borçlanma. Ama bu da, kullanıla kullanıla kullanılmaz hale gelmiş. Bugün Türkiye dış borçları bakımından dünya da - en kötü durumda bulunan 12 ülke arasında. Halen, 4,5 milyar dolarlık dış borç vükü altında Türki - ye. Bu 4,5 milyarın 3,4 milyarını kamu kesimi, 1,1 milyarını ise özel kesim borçlanmış. Sadece son bir yıl içinde yapılan kısa vadeli, yüksek faiz - li borçlanmanın miktarı 2,5 milyar dolar. Borç na -

mus demek. Borç, borcunu ödeme gücüne sahip o - lana verilir. Alan da veren de kapitalist te olsabu böyle. Türkiye'nin ise borçlarını ödeyecek güce sa - hip olmadığı çok açık. Bunu, borç verebilecek olan uluslararası sermaye piyasası da görüyor. Dün - ya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi emperya - list-kapitalist sistemin uluslararası finansman ku - rumları kapılarını Türkiye'ye kapatmış durumdalar. Gerekçesi, hükümet borçlarının bu kurumların kredi limitlerini aşmış olması. Bu durumda seçi - len yol Avrupa serbest para piyasasına başvurmak. Şimdi "Bond" çantalı bir takım simsarlar, Al - manya'nın, İsviçre'nin kasaba bankalarının kapıla - rını aşındırıyorlar. Türkiye Cumhuriyeti adına % 15 faizli ve 1-2 yıl vadeli borç dileniyorlar. Kısaca - sı, dış borçlanma döviz dar boğazından kurtuluş çaresi değil artık.

ŞİMDİ BURJUVAZİYE YAŞAMA HAKKI

TANIYAN TEK UMUT VAR

SORUNLARI ÇÖZEMEYECEK AMA

DONDURACAK, HALKIN TEPKİSİNİ

İZOLE EDİP TEHLİKE OLMAKTAN

ÇIKARABİLECEK TEK UMUT

BU UMUT, ECEVİT VE ONUN YENİ CHP'Sİ

Yabancı sermaye şöyle bir akın etse, sorun bir noktaya kadar çözülmüş olacak. Ama yabancı ser - mavenin gelmesi için ilk şart, ekonomik ve siyasal istikrar. Türkiye ise bu ikisinden de yoksun. İktidar ancak temelsiz temellerle, komando baskın - larıyla, imam-hatip okullarıyla ayakta durabiliyor. MC iktidarı aynen Türk burjuvazisi gibi çağın gerisinde. Çağın içinde yaşayan yabancı sermayenin çağın gerisindeki iktidarlara iş yapması olanak - sız. Dolayısıyla döviz sorununun halinde şimdilik yabancı sermaye de çözüm değil.

Bir diğer derin çatlak istihdam alanında. Tür - kiye'de çalışabilir nüfusun halen % 12'si işsiz. Ye - dek işsizler ordusunun bulunması kapitalizmin ilk dönemlerinde sorun değildi. Aksine istenilir bir du - rumdu. Çünkü işsizler oranında işçi ücretlerini as - gari düzeyde tutabilmiş, ucuz işgücü çalıştırabil - mek mümkün oluyordu. Ama o zamandan bu yana köprülerin altından çok sular aktı. Kapitalizm ken - di iç çelişkileriyle birlikte gelişti. İşçiler en azın - dan ekonomik bilince ulaştılar. Örgütlendiler. Şim - di sendikalar var. İşten çıkarma tehdidiyle düşük ücrete razı etmek işçileri, olacak iş değil. Bu du - rumda işsizliğin yaygınlaşması hem burjuvaziye ekonomik bir çıkar sağlamıyor ve hem de düzeni temellerinden sarsıyor. İşçiler de işin farkında ar - tık. Düşmanları, işe sahip olanlar değil, ama onla - rı işsizliğe mahkum eden düzen. Sezgiyle de ol - sa bunun farkında işsizler. Geçmiş yıllarda Tür - kiye, işsizliğin yarattığı toplumsal baskıyı, Alman ya'ya ve diğer kapitalist Avrupa ülkelerine işgü - cü ihraç ederek bir ölçüde hafıflattı. Ancak kapi - talist ekonomilerdeki devresel buhranlar bu ola - nağı da ortadan kaldırdı. Şimdi Türkiye'de, Türki - ye'nin düzeni üzerinde, işsizlik baskısı dayanıl - maz bir hal aldı. Marks'ın öngördüğü gibi, işsizler

ordusu büyüdükçe büyüyor. Düzen teknesi bu nok - tasından da su alıyor.

Fiatların serbestçe artırıldığı bir ortam, bir ülke, burjuvazinin hayalindeki cennet. Türkiye bu cennete epey yakın. Bu cenneti andırıyor. Ama bu cennetin olabilmesi için "koyun" gibi bir halk lazım. Elindekini avucundakini burjuvaziye verme ye razı, sesini çıkarmayan bir halk. İşte Türkiye' de cennetin bu unsuru yok. Bu yüzden cennet gide - rek cehenneme dönüşüyor. Fiatlar kolayca artırıl - labiliyor. Ama fiatlar artırıldıkça, başka şeyler de artıyor. Servet düşmanlığı bir üst aşamada düzen düşmanlığına bırakıyor yerini. Kapitalist düzen özelemleri çoğaltıyor. Yaşamayı için özelemlerin çoğaltılması da gerekli. Ama birşey daha gerekli. Özelemlerin tatmin edilmesi de lazım. Türkiye ka - pitalizmi bu yetenekten yoksun. Bu olanağa sahip değil.

Bütün bunlar şu gerçeği bütün çıplaklığıyla gün ışığına çıkarıyor. Türkiye'nin sorunları aynı za - manda Türkiye burjuvazisinin sorunları bugün Tür - kiye'de. Dış ticaret açığı, döviz dar boğazı, işsiz - lik, fiat artışları gibi halkın yaşam düzeyini etki - leyen sorunlar, burjuvazinin de canına okuyor. Bur - juvazi bütün bunlara karşı, "bana ne" diyemiyor. Ve aslında bu sorunların çözümü de mümkün. Dün - ya yüzünde bir sürü ülke bu sorunlara çözüm bul - muş. Burjuvazi de bunu biliyor. Ama ne yazık ki (!) bulunan çözümlerde burjuvaziye yer yok. Çö - züm, burjuvazinin ortadan kaldırılmasından geçi - yor.

Şimdi tek umut var. Burjuvaziye yaşama hakkı taniyan tek umut. Sorunları çözemeyecek ama don - duracak, halkın tepkisini izole edip tehlike ol - maktan çıkarabilecek tek umut. Burjuvazinin aklı başında, ileriye görebilen kanadı bu umudun farkın - da. Bu umut, "umudumuz" Ecevit ve onun yeni CHP si. Ecevit bu güvene layık. Çünkü Ecevit, yeni dış borçlanma olanaklarının anahtarını elinde tutuyor. Not defterinde Willy Brandt'ın, Joergensen'in vaad ettikleri miktarlar kayıtlı. Hem Ecevit köprü pro - jesini de onayladı. İktidara gelirse, Türkiye Batı İ - le Doğu arasında "halka" olacak. Yabancı sermaye işte o zaman Türkiye'ye akacak. Bizimkilerle büt - ünleşecek. Böylece Türkiye burjuvazisi iç pazar çemberinden de kurtulmuş olacak. Bir kuşku var - dı zihinlerde. Şimdi o da silindi. Ecevit'in demok - rasi tutkusundan korkuluyordu. Ama Ecevit'in ne kadar demokratik olduğu da anlaşıldı. CHP'nin hem gençlik ve hem de büyük kurultayları, Ecevit de - mokrasisinden korkulmayacağını iyice kanıtladı. Gönülleri ferahlattı.

Ecevit ve yeni CHP iktidarı halka karşı, "Halk İktidarı" olacak. "Halk İktidarı" sözcüğünün göz boyayıcılığı epey etkisini sürdürecektir. "Halk İktida - rı"na karşı, ayıp olduğu için, grevler, yürüyüşler yapılmayacak. Böylece burjuvazi cennetinin tek o - lumsuz unsuru da etkisini kaybetmiş olacak.

Nereye kadar ?

Ha ! işte bu soru hem burjuvazinin ve hem de Ecevit'in uykularını kaçırıyor. Bu yüzden şimdilik düşünmemeye çalışıyorlar. Zira güneş hep var. Tüm insanlar güneşe koşuyorlar. Bulutlar ise ge - lip geçici. Güneş balçıkla sıvanmıyor. . . .

Doğal felaket deprem ve hayırsever (!) burjuvazi

Burası Türkiye... Üzerinde yaşadığımız, yaşam savaşı verdiğimiz bu ülkede yıllarboyu bir büyük "afet"i göğüslemeye çalışmışız.

Bu büyük afet, bugünlerde bu satırları okuyan her kişinin kafasında belirlenecek olan "deprem afeti" gibi doğal bir afet değil. Bu yapay bir afet. Bu geri bırakılmışlık afeti.

Bu afetin ne denli büyük bir afet olduğunu, 24 Kasım 1976 günü Van yöresinde meydana gelen deprem felaketi bir kez daha gösterdi. Düzenin böyle devamından yararlı olanların, insanlıkça ve ahlakça da ne denli geri olduklarını bir kez daha gördük.

26 YIL EVVEL ...

24 Aralık günü saat 14.55'te meydana gelen deprem en büyük hasarı Van'ın Muradiye ilçesinde yaptı. Oysa teknik elemanlar bundan tam 26 yıl önce 1950 yılında hazırladıkları bir jeolojik raporda, ilçenin kaya parçaları ve dere birikintilerinden oluşan dolgu toprak tabakası üzerinde kurulduğunu, bu nedenle 1. derece deprem bölgesi sayılması gerektiğini ve biran önce ilçenin bir düzlüğe taşınmasının zorunlu olduğunu açıklamışlardı.

Bu raporun hükümlere yüklediği sorumluluklar bugüne kadar yerine getirilmedi. Çünkü Muradiye'de halk yaşıyordu ve 1950'lerden bu yana ülkenin yönetiminde söz sahibi olanlar hiçbir zaman halktan yana olmamışlardı.

Yine teknik elemanların verdikleri bilgilere göre bu bölgedeki yapılar, ilkel yapı tekniğinin örnekleriydi. Ayrıca bu gerçeği görmek için teknik eleman olmaya da hiç gerek yoktu. 7,8 şiddetindeki bu deprem 10 binin üzerinde yurttaşımızın ölümüne yol açarken, bundan 8 yıl kadar önce ayrıcalıklı bazı illerimizden Adapazarı'nda meydana gelen aynı şiddetteki deprem sadece 90 yurttaşımızın hayatına mal oluyordu. Ve ölen 90 kişinin 30 kadarı, malzeme den çalarak resmi inşaat yapan bir müteahhitin inşaatındaki işçilerdi.

Bu örnekleri çoğaltmak, deprem öncesi yapılması gerekenleri ve yapılmayanları sıralamak mümkün. Ancak bizim asıl amacımız, deprem sonrasında bile yapılması gerekenlerin, yapılabilecek olanların gerçekleştirilmediğini vurgulamak.

Neydi deprem sonrası yapılması gerekenler:

- 1- Biran önce bütün yörede enkaz kaldırma çalışmalarına başlamak,
- 2- Yaralıları anında gerekli tıbbi müdahalenin yapılmasını sağlamak,
- 3- Hayatta kalanların normal yaşamalarını sürdürebilmelerini sağlamak amacıyla, bölgeye yapılan yardımları en süratli biçimde ve ayrıcalıksız halde ulaştirmek.

Kısaca üç maddede topladığımız bu işleri gerçekleştirebilmek için gelişmiş, kalkınmış ülke olmaya da gerek yoktu.

Bölgeye incelemeler yapmak üzere giden çeşitli demokratik kuruluşların temsilcileri ve gazeteciler, enkaz kal-

dırma çalışmalarının ancak depremden üç gün sonra başlayabildiğini saptamışlardı. Sınırdaki bazı dağ köylerine ise resmi makamlardan önce gazeteciler ulaşmışlardı. İran sınırındaki Alikelle, Yukarı Günbatır ve Teneli köylerine depremden 6 gün sonra varan bazı gazeteciler, kendilerinden önce hiç bir yardım elinin buralara varmadığı gerçeğini gördüler. Ve resmi makamlar, ölenlerin sayısını 3500'ün üzerine bir türlü çıkaramazlarken, sadece ulaşılamayan bu üç köyde ölenlerin toplamı 500'ü geçiyordu. Halk enkaz kaldırma çalışmalarını kendi kendine yürütmeye çabalıyordu. Gümülmesine fırsat bulunamayan cesetler köpekler tarafından parçalanıyordu.

DEMOKRATİK KURULUŞLARIN ÇABALARI

Devletin radyosu, televizyonu her gün deprem bölgesine yapılan yardımlardan haberler veriyordu. Falan ülke şu kadar yardım etmişti. Ülke çapında toplanan yardımlar onlarca milyon lira ediyordu. Yüzlerce yardım kamyonu yola çıkarılmıştı. Bütün bunları söylüyordu TRT ama şu gerçeği bir türlü anlatmıyordu: Yapılan yardım büyük bir bölümüyle Van'ın havaalanındaki mış, felaketzedelere yansıtılmamıştı. Yurt dışından gönderildiği bildirilen kutup tipi çadırlar, vatandaşlar yerine hava atanında gönderilen yardımları barındırıyordu. Yardımları halka yansıtma çabasında olanlar ise yeleri, "vatan hainliği" ile suçlanan demokratik, devrimci kuruluşlardı. Resmi görevliler bu kuruluşların yaptıkları çadır, yiyecek ve giyecek yardımlarının halka dağıtılmasını sağlayacakları yerde bu dağıtım engel olmaya çalışıyorlardı.

YARDIMLAR ... YARDIMLAR ...

Onlarca milyon liralık yardımlar dedik. Gerçekten de yurdun dört bir yanından çeşitli kişi ve kuruluşlar aracılığı ile yapılan yardımlar neredeyse patlama noktasına varmıştı. Çaklarının dediğine göre, bu yardımlarla iki tane daha Van kurulabilirdi. Gazeteler her gün 100 bin liranın üzerinde yardım yapan sermayedarların adlarını yayınlıyorlardı. Kimilerine göre "İşte işveren dediğin böyle olmalıydı". Oysa böyle düşünenler bir gerçeği gözden kaçırmışlardı. Bu hayırsever görüntülü işverenler felaketzedelere yapmış oldukları yardımları, yıl sonunda devlete ödyecekleri vergilerden düşeceklerdi. Gazeteler büyük patron Vehbi Koç'un da milyonluk konserve yardımı yaptığını haber verdiler. Ve belki de bunu okuyan kimi kafalardan "Keşke bütün işverenler Vehbi Koç gibi olsa" düşüncesi geçti.

Oysa Vehbi Koç, Van'daki felaketzedeleri çok düşündüğü için yapmamıştı bu yardımları. Türkiye'de Ortak Pazar ülkelerine yapılacağı sanılan ihracat nedeniyle birbiri peşisıra kurularak faaliyete geçen konserve fabrikaları, bu ihracat gerçekleşmeyince kapanma gerçeği ile karşı karşıya kalmışlardı. Bu fabrikaların hisse senetleri değerinin yarısına bile alıcı bulamıyordu ve elde kalan stoklar bozulmaya yüz tutmuştu. İşte Vehbi Koç bu konserveyi gönderdi Van'a. O konserve için para olarak karşılığını da yıl sonunda devlete ödeyeceği vergiden düşülecek. Ama işçiler için, ama memurlar için böylesine bir şey sözkonusu değil. Onların yaptıkları yardımlar peşin peşin devlete ödedikleri vergilerden düşülmüyor. Onlar yardımlarını bağzallarından keserek veriyorlar, gerçek bir yardım duygusuyla ve oradaki insanların çektiikleri acıları içlerinde duyarak veriyorlar.

NE OLUYOR BU YARDIMLAR ?

Peki ne oluyor bu yardımlar? Yerlerine ulaşabiliyor mu? Vatandaşlara ayrıcalıksız olarak dağıtılabiliyor mu?

Deprem bölgesinde araştırma yapan sağduyu sahibi kişilerin bu sorulara verecekleri yanıtlar aynı: Hayır...

TRT haber bültenlerinde dumadan tekrarlanan "Hava Köprüsü" kurulmuş gerçekten. Yabancı ülkelerden gönderilen soğuşa dayanıklı büyük çadırların Van'a geldiği de bir gerçek. Ancak bu çadırların Muradiye, Çaldıran ve köyleri yerine Van havaalanında kurulduğu da bir başka gerçek. Yapılan yardımlar havaalanında kurulan bu büyük çadırların içinde depolanıyordu. Yardımların depolanmasında aşırı titizlik gösteren ilgililer nedense bu yardımların halka dağıtılmasında aynı titizliği göstermiyorlardı. Örneğin, depremden hemen sonra Van'da hazırlanan bir yardım konvoyu (partizanca olmakta başka anlam taşımayan bir anlayışla) Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu Van'a gelene kadar bekletiliyor ve dağıtım ancak onunla birlikte yapılıyor.

Olayı yaşayanların anlattıklarına göre, deprem bölgelerinde kurulan yardım dağıtım ekipleri, titizliklerini, yardımların eşitçe dağıtılması yerine birtakım saçma bürokratik kuralları yerine getirmede gösteriyorlardı. Örneğin çadır ve battaniye gibi yardımlar, mahalle muhtarlarının bölgelerindeki hasara ilişkin olarak verdikleri yazılı raporlara göre yapılıyordu. Eğer felakette mahallenin muhtarı da hayatını kaybetmiş, ya da bu işlere koşturamayacak ölçüde yaralanmışsa o mahalleli için yardım almak hemen hemen imkansızdı. Daha sonra resmi ağızlar için bu nun adı "yerinde ve adil yardım" oluyordu.

BİR KOY YÜZ AL ...

Yardımlardan söz ederken 1976 Türkiye'sinde TRT mikrofonlarından yapılan bir saçmalığa değinmeden edemeyeceğiz. Deprem felaketinin olduğu günün akşamı TV'de konuşan Diyanet İşleri Başkanı Doç. Dr. Süleyman Ateş, "Tanrı böyle günlerde kullarını dener" diyordu. Bu bakımdan tüm vatandaşlar deprem felaketzedelerine yardım etmeliydiler. Ve sayın Ateş'e göre Tanrı bir buyruğunda belirttiği gibi 100 ila 700 misli arasında mutlaka karşılığını öderdi. Yani bir başka deyişle 100 lira yardım yapanlar 10 bin ila 70 bin lira arasında Tanrıdan alacaklı olacaktı.

Aynı konuşmada yapılan bir diğer terslik ise yardımların Diyanet İşleri tarafından açtırılan bir banka hesabına da toplanması yolundaki istek idi. Oysa Süleyman Ateş'in konuşmasından önce Bakanlar Kurulu tarafından yapılan bir açıklamada, yardımların tek elde, Kızılay'da toplanması isteniyordu. Vatandaş hangi isteğe uymalıydı ki?

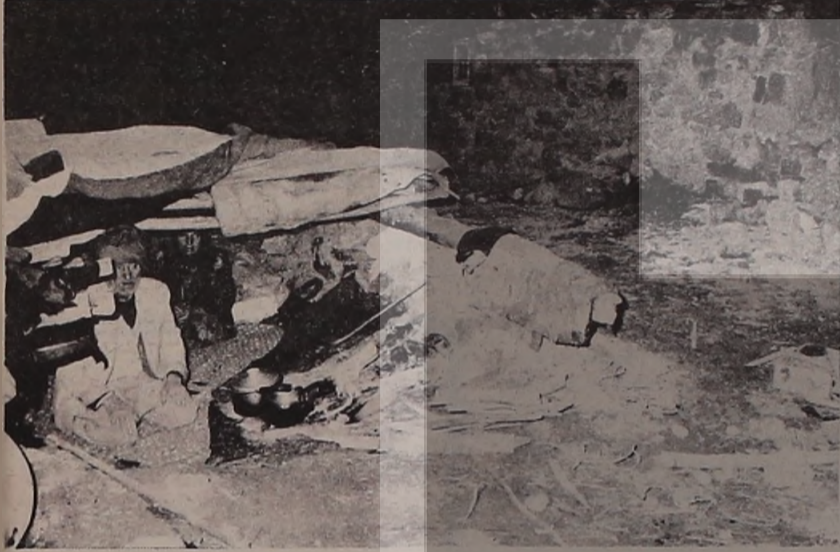

EKSİKSİZ ZİYAFET SOFRASI

25 Kasım gecesini Muradiyeliler, Çaldıranlılar, Alikelle, Yukarı Günba- har ve Teneli köylüleri yiyecek gele- ceği umuduyla karınları tok, çadır ve battaniye geleceği umuduyla sırtları pek olarak soğuğa karşı yaşama savaşı vererek geçirirlerken ve ölülerini par- çalayan köpekleri kovalayacak gücü kendilerinde bulamazlarken, Ankara' dan giden Bakanlar ve diğer resmi ki- şiler ne yapıyorlardı acaba? Evet on- lar, halkın acıyla kıvrıldığı o saatler- de, Çimento Fabrikasının Van Gölü kı- rısındaki şahane manzaralı lokalinde şereflerine verilen ziyafette, rakılarını yudumuyorlardı. Başbakan yardımcısı Turhan Feyzioğlu'nun, İmar ve İskan Bakanı Nurettin Ok'un ve Kızılay Ge- nel Başkanı Recai Ergüder'in başköşe-

de oturduğu masada eksik olan sadece kuşütüydü.

Çimento fabrikası ilgilileri ile YSE Müdürlüğü ilgilileri, deprem felakete- lerini unutup, "Sayın Bakanlar bizim misafirhanede yatacak, sizin misafirha- nede yatacak" kavgasına başlamışlar - dı. Sonunda anlaşma sağlandı: Feyzi - oğlu ve Ok, YSE misafirhanesinde, Er- güder ile diğer ilgililer de Çimento mi- safirhanesinde kalacaklardı. Kızılay Genel Başkanı Recai Ergüder, Çimento misafirhanesine gittiğine gideceğine pişman oldu. Bu ne biçim misafirhane- di canım... kalariferler yanmıyordu ve insan soğuktan sabaha kadar ölebilirdi. Belki de haklıydı sayın Ergüder, zira iki gün sonra küçük bir yavru barınmak ta olduğu çadırın içinde soğuktan can- vermişti.

ALMANLARIN GELENEKSEL DOĞU'YA AÇILMA PLANI MI?

Bugünlerde gazetelerde yer alan ve TRT bültenlerinde yayınlanan haberle- rin büyük bir bölümünü Van'da meydana gelen deprem felaketi oluşturuyor. Yayınlanan resimler, gösterilen filmler felaketi zihinlerde bir kez daha şekil- lendiriyor. Yardımların çokluğunu bil- diren haberlerin içimizdeki acıyı kül - leyeceğini umut ederken, yardımların yerlerine ulaştırılmadığı gerçeğini bil- memiz acımızı bir kat daha arttırıyor.

2 Aralık 1976 tarihli Hürriyet gaze- tesinde yapılan dış kaynaklı yardımla- ra ilişkin ilginç bir haber yayınlandı. Frankfurt kaynaklı bu haber şöyle bir- bakışla okunduğunda Federal Almanya' nın "dostane" yardımlarını dile getiri- yordu. Habere göre Almanlar deprem bölgesinde çalışmalar yapmak üzere bir "Hava Alayı" gönderiyorlardı. Hergün saat başı Almanya'dan havalanan nak- liye uçakları hava alayının kurtarma a- raçlarını ve alay mensuplarını taşıyor- lardı.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi haber, ilk bakışta "Almanların dostane davra- nışlarının bir tablosu"nu çiziyordu, ama dikkatli zihinlerde bu çabanın sadece deprem felaketine yardım adına harcan- dığı konusunda haklı kuşku uyandı.

Bilindiği gibi Almanların gelenek- sel doğuya açılma politikalarının ger- çekleştirilmesinde ülkemiz son derece stratejik bir önem arz ediyor. Doğuya a- çılabilmek için Türkiye üzerinde çeşit- li girişimlerde bulunmak Almanlar için kaçınılmaz bir zorunluluktur. Ancak bu- arada bir de Almanya-ABD dostluğu - nun bozulmaması meselesi vardı. Türki- ye'nin tek "dostu" Amerika'nın, Alman- ların askeri girişimlerine "evet" demesi düşünülemezdi. Nitekim Kıbrıs olayları nedeniyle Amerika tarafından yapılmak- ta olan askeri yardımların kesilmesi üye- rime Türk hükümetince Federal Alman- ya'ya yapılan askeri yardım isteği, Al- man makamları tarafından yukarıda belirtmeye çalıştığımız endişeler göz- önünde bulundurulurken reddedilmişti.

Söz konusu haber bu gerçekleri göz- önüne alınarak okunduğunda ister iste- nez zihinlerde "Acaba Almanlar, Ame- rika'yı incitmeden Türkiye'ye askeri yardım yapmanın yolunu böyle mi bul- dular ve bu girişimler geleneksel doğu- ya açılma planının çok akılcı tezgah-lanmış küçük bir bölümü mü?" şeklin- de haklı bir kuşku uyandırıyor...

BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ, SOSYALİZM HAREKETİNE KARŞI GÜÇBİRLİĞİ

« HÜR TEŞEBBÜS KURULUŞLARI BİRLİĞİ »

Türkiye'deki özel sektör kuruluşla- rı "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" a- dı altında birleşme ve Başkanlar Kom- itesi ile Hür Teşebbüs Konseyi adlarını taşıyan iki organ tarafından yönetilme kararı aldılar.

Geçen hafta İzmir'de biraraya ge- len ve üç gün süreyle kapalı toplantı- lar düzenleyen özel sektör kuruluşları- nın yöneticileri, önde gelen iş adamları, bu toplantılar sonunda çalışmalarını bir yıldır gizli gizli sürdürülen "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği"nin kurul- duğunu kamuoyuna ilan ettiler.

"Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" şu kuruluşlardan oluşmakta: Türkiye Tica- ret, Sanayi Odaları ve Borsaları Birliği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfede- rasyonu, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfede- rasyonu ve Türkiye Sanayici ve İş A- damları Derneği.

Alınan kararlara göre yönetim or- ganlarını oluşturan Başkanlar Komitesi ve Hür Teşebbüs Konseyinin başkanlık- ları rotasyon usulüne göre yürütülecek. Başkanlar Komitesinin ilk dönem baş- kanlığına Türkiye Ticaret, Sanayi Oda- ları ve Borsaları Birliği Genel Başkanı Sezai Dıblan getirildi. Beş kuruluşun seçimle gelecek olan 30'ar üyeden oluş- an 150 kişilik konseyin ilk dönem baş- kanlığını ise, Türkiye İşveren Sendika- ları Konfederasyonu Başkanı Halit Na- rin yapacak.

AŞIRI AKIMLAR (!) VE İDEOLOJİK NİFAK (!) HAREKETLERİNE KARŞI GÜÇBİRLİĞİ

"Türk Hür teşebbüs kesimini temsil eden kuruluşlarımız, ülkemizin ana me- selelerine en üst seviyede çözüm yolla- rı aramak ve aralarında ahenkli bir çalı- şma ve dayanışmayı sağlamak için bir

müddetten beri üzerinde çalışılan Türk Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği' kuru- luş hazırlıklarını tamamlamıştır... "bi- çimindeki bir açıklamayla kuruluşu il- lan edilen "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" için yapılan çalışmalar aslın- da 1975 yılından beri devam etmekte- dir. Hazırlık çalışmalarının sekreteryalı- k görevini ilk başlarda İşveren Sendi- kaları Konfederasyonu yürütüyordu. 1976 yılının ortasında ise Türk Sanayi- ci ve İş Adamları Derneği aldı bu göre- vi.

Kuruluşla ilişkin çalışmaların buka- dar uzun bir süre devam etmesinin bir- nedeni vardı elbet. Bu neden, kurulu- şun aralarında derin çıkar ayrılık ve çatışmaları bulunan burjuva zümreleri- ni biraraya getirme çabasında oluşuydu. Örneğin yabancı sermaye ile bütünleş- miş, tümüyle dışa bağımlı ve çağdaş ka- pitalist ölçülere yaklaşmış İstanbul ser- mayesini (özellikle de Koç ve Eczacı- başı gruplarını) temsil eden Türk Sanayi- ci ve İş Adamları Derneği ile daha çok Anadolu burjuvazisinin etkisi altın- da bulunan Türkiye Ticaret, Sanayi O- daları ve Borsalar Birliği arasında çok önemli görüş ayrılıkları vardı. Aynı şe- kilde, halen büyüme çabası içinde bu- lunan ve bu nedenle işçilerin ücret ar- tırımını ve diğer ekonomik ve sosyal taleplerine karşı şiddetle direnen grubun yönetimine hakim olduğu Türkiye İşve- ren Sendikaları Konfederasyonu ile "sosyal refah devleti" ilkelerine, sahip olduğu "tekel gücü" nedeniyle uyumlu- luk gösterebilen tekelci sermaye arasın- da çatışmaya kadar varan anlaşmazlık- lar vardı.

İşte bütün bu gelişkilere rağmen ku- ruldu "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birli- ği". Bu gelişkilere nasıl olup ikinci plana itildiğini ve kuruluşun gerçek - leştirilebildiğini ise, en güzel şekilde

ve hem de bundan beş ay önce Ankara Sanayi Odası Başkanı Hami Kartay a- çıkılamıştı: "Ülkeyi tehdit eden aşırı akımlar ve ideolojik nifak hareketleri yanında ekonomiyi tahrip edici, hesap- sız talep ve girişimlere karşı çıkmak, hür ve demokratik rejimin devamlılığın- ı ve işlerliğini sağlamak için Hür Te- şebbüs kuruluşları ve mensupları ara- sında bir dayanışma ve işbirliğinin za- rureti inenmektedir. Bu konuya iliş- kin her türlü girişimi gönülden destek- ler ve bu yolda bir an önce ülke yararına gerekli işbirliğinin sağlanmasını temenni ederiz."

Yani sorun "düzen"i korumaktı. Ve bu sayın zevatin yaptıkları hesaplar, düzenin korunması için şimdilik kendi aralarındaki anlaşmazlıkların ve çıkar gelişmesinin ikinci plana atılması sonu- cunu vermişti.

MC ÜSTTE, ALTI "HÜR TEŞEBBÜS KURULUŞLARI BİRLİĞİ"

Bilindiği gibi MC, dört partiden o- luşuyor. Ama ayrı olan sadece partile- rin isimleri değil. Partiler aynı zaman- da küçük, büyük, tüccar, sanayici ve toprak sahiplerinin oluşturduğu bir kü- lenin değişik çıkarlarını temsil ediyor- lar. Birarada bulunmalarının nedeni ise hem birbirlerinin çıkarlarını kontrol e- debilmek ve hem de en belirgin özelli- ği "emekçi sınıflara karşı ve onların sömürülmesine olanak tanımak" olan düzeni korumak. Kısacası, MC, Türkiye egemen sınıflarının ve onlara tabi bir kısım asalak zümrelerin Türkiye'nin bu ortamında uygun gördükleri siyasal iktidarı, "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birli- ği" ise bunların ekonomik plandaki ve yine bu dönem için uygun gördükleri bir örgüt...

Ancak çelişkiler ne kadar ikinci plana atılırsa atılsın, bu durum, müca- delenin sürmediği anlamına gelmiyor. MC içinde özellikle AP-MSP arasında süregelen sert mücadele bunun en so- mut göstergesi. "Hür Teşebbüs Kuruluş- ları Birliği"nin de aynı mücadele için ikinci bir platform oluşturacağına hiç şüphe yok. Asıl acınacak durumda olan- lar, bu birlik içinde yer almayı kabul e- den Türkiye Ziraat Odaları Birliği ile Türkiye Esnaf ve Zanaatkarlar Konfede- rasyonu. Çünkü böyle bir kuruluşta azın- lıktalar. Başkanlar Komitesinde 5 için- de 2, Hür Teşebbüs Konseyinde 150 için- de 60 oyları var. Ve farkında değiller ki kapitalizmin gelişme çizgisini tem- sil eden diğer kuruluşlarla hiçbir çıkar birlikleri olamaz. Çünkü kapitalizmin gelişme yolu üzerinde feodal artıkların ve küçük üretimin tasfiyesi var.

AP'İN AKILLI HESABI

"Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" aynı zamanda AP'nin bir baskı grupla- rı birliğine sahip olması anlamını taşı- yor. Çünkü kuruluşun Başkanlar Komite- sinde Türkiye Ticaret, Sanayi Odaları ve Borsaları Birliği Genel Başkanı Sezai Dıblan, Türkiye İşveren Sendikala- rı Konfederasyonu Başkanı Halit Narin, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Sadettin Karacabey ve Türkiye Esnaf ve Zanaatkarlar Konfederasyonu Baş-kanı Kasım Önadım olmak üzere tam dört tane AP'li var. Böylece söz konu- su birliğin sesi, bir bakıma AP'nin sesi olacak. Böylece AP, 1977 seçimlerine bu sesin getireceği artı bir güç ve et- kinlikle gidecek... Zaten AP'nin böy- le bir kuruluşun gerçekleşmesi için; u- karıda ismiyle sayılan kişilere özel gö- rev verdiği de sızan haberler arasında.

CHP nereye giriyor ?

CHP 23. Kurultayının üçüncü gününde Kurultay Baş kanlığına bir önerge verildi. Önergenin altındaki imza, CHP Genel Başkanı olan Bülent Ecevit'e aitti. Ecevit'in önergesinde CHP'nin "Sosyalist Enternasyonal" e üye olması isteniyor ve şu görüşlere yer veriliyordu :

"Sosyalist Enternasyonal, ülkelerinde sosyal demokrat, demokratik sosyalist veya demokratik sol bir düzen kurmayı amaçlayan ve dünyada barışçı ve hakça bir ilişki düzeni kurulmasını isteyen çeşitli ulusal partilerin oluşturduğu uluslararası bir örgüttür. Yeryüzündeki her türlü sömürüyü kaldırmayı, insanın başka insan- lar, ulusların öteki uluslar tarafından sömürülmesini ön- lemeyi kendisine amaç edinen bir örgütün görevi, üye partiler arasındaki ilişkileri güçlendirmek, siyasal da- nışma ve dayanışmayı sağlamak, örgüt ile ona üye olma- ya öteki demokratik ilerici ve sol partiler arasında iş- lişkiler kurmaktır. Enternasyonal'in ilkeleri partimizin 23. Kurultayında kabul edilen yeni programında benim- sedigi ilkelerle uyundur. . . . Ulusal yararın ve dünya barışının gerektirdiği durumlarda, doğrultu birliği ara- maksızın dost ülkelerin etkin partileriyle de ilişki ku- ran CHP'nin eş doğrultudaki partilerle ilişkilerine ayrı- ri bir nitelik ve çerçeve kazandırmasında yarar vardır. Bütün bu nedenlerle 23. CHP Kurultayı, partimizinken- disiyile benzer ilkeleri paylaşan ve bir doğrultuda bulu- nan partilerin oluşturduğu Sosyalist Enternasyonale ka- tılımının partimiz ve ülkemiz yararına olduğuna ve t, dünyada da hakça ve barışçı bir düzen kurulmasına kat- kımızı kolaylaştıracağına inanır ve Genel Yönetim Ku- rulunu gerekli girişimleri yapmaya çağırır. "

Önergenin okunmasından sonra oylamaya geçildi ve CHP 23. Kurultayı, CHP'nin "Sosyalist Enternasyonal" e tam üye olmasını oybirliği ile kabul etti. Önergenin ka- bul edilmesinden sonra yaptığı konuşmada Ecevit, "Sos- yalist Enternasyonale katılma konusunda çeşitli zaman- lar da teklif yapıldığını, ancak partisinin bu girişimi ger- çekleştirmek için tüzük ve program değişikliği yapma- sını beklediğini" söyledi.

Şimdi sıra CHP Genel Yönetim Kurulunun "Sosya- list Enternasyonale" tam üyeliğine kabul edilmek için başvurmasında. Ancak görünen o ki, "Sosyalist Enternas- yonal" de bu başvuruyu büyük bir memnuniyetle kabul edecek.

Ecevit'in önerisi ve CHP 23. Kurultayın kararı, bir yönüyle oldukça cesur bir adım. Zira, batılı ölçüler de düşünüldüğünde bir ulusal partinin enternasyonalist ilişkilere girmesi çok doğalsa da, Türkiye'deki yerleşik yargıya göre adeta vatan ihaneti ile bzdüş. İşte bu açı- dan, alınan karar cesur bir adım doğrusu. Ancak bu ka- rarın "emek en yüce değerdir", "demokratik sol, Türki- ye'nin ekonomik, politik ve savunma alanlarında tam bağımsızlığını savunur" diyen bir partinin amaçlarıyla uyusup uyumadığı da tartışma konusudur. Bu tartışma- nın varacağı sonucu belirleyen en önemli etken ise, biz- zati, girilmek istenen "Sosyalist Enternasyonal" in niteli- ğidir. . . .

ENTERNASYONALLER ve SOSYALİST ENTERNASYONAL

BİRİNCİ ENTERNASYONAL

1.64 yılında Fransız ve İngiliz işçi sendikalarının ön- cülüğünde kuruldu. Marks başlangıcından itibaren hare- kete hakim oldu. Marks'ın Proudhon ve Bakunin ve onla- rın taraftarlarıyla çatışması I. Enternasyonalin ana soru- nunu teşkil etti. Başlıca tartışma konusu, işçi sınıfının mücadele biçimine ilişkin idi. Proudhon ve Bakunin'in ön- cülük ettiği "anarşist" akım, siyasal mücadele ve işçi iş- nifi fikrini tanımak istemiyordu.

Bu tartışmaların sonucunda, anarşistler 1.72'de Enter- nasyonalden ihraç edildiler. Marks, çeşitli fraksiyonlara bölünmüş Avrupa ortamını Enternasyonal için elverişli gömedi. Genel Merkezini New York'a nakletti. I. En- ternasyonalin ömrü 1876'da son buldu.

ANARŞİST ENTERNASYONAL

I. Enternasyonalden 1872'de ihraç edilen Bakunin ve taraftarlarına 1873 yılında kuruldu. Ancak 1877'ye ka- dar devam edebildi.

İKİNCİ ENTERNASYONAL

I. Enternasyonalin dağılmasından sonra Avrupa'nın çeşitli ül- lerinde işçi partileri ve sosyalist partiler ku- rulmaya başladı. Almanya'da çeşitli fraksiyonlar 1875'te "Gotha Kongresi"nde bir araya gelerek Alman Sosyal De- mokrat Partisini kurdular. 1879'da Fransız Sosyalist Par- tisi kuruldu. 1880'de İngiliz Sosyal Demokrat Federasyo- nu kuruldu. . .

II. Enternasyonal bu partileri ve sendikal örgütleri bir araya getiren bir kuruluş olarak 1899'da Paris Kong- resinde oluşturuldu. II. Enternasyonalde de siyasal parti ve siyasal mücadele sorunu, tartışma konusu olmaya devam etti. Bu tür mücadele yollarına karşı olan anarko sendikalistler 1.96 yılında ihraç edildiler.

I. Dünya Harbi II. Enternasyonal için önemli sorun- lar getirdi. Enternasyonal içinde savaş karşı olan grup öneerler oldu. Lenin ve Rosa Luxemburg savaş otamını, burjuva iktidarlarını devirmeye elverişli bir ortama dönüştürme yönünde mücadeleyi II. Enternasyonale be- nimsettiler.

I. Dünya Harbi emperyalist ülkelerdeki sosyalist par- tileri bir ikileme karşı karşıya bıraktı. Enternasyonalde kabul edilen aksine, bu ülkelerdeki partiler savaşta kendi ülkelerindeki burjuva iktidarlarının yanında "düş- man" a karşı mücadele etmeyi yeğ tuttular. Bu tutum, Le- nin'in bunları sosyal-şoven olarak nitelendirmesine yol açtı. Sonuçta savaş, II. Enternasyonalin parçalanarak son bulmasına yol açtı.

KOMÜNİST ENTERNASYONAL VEYA ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL

Rusya'daki Bolşevik devrimi, çeşitli Avrupa ülke-lerinde 1920'lerde II. Enternasyonalin sosyal-şoven tutu- muna karşı olan Komünist partilerin kurulmasını hızlan- dırdı.

Bu partiler 1919'da Moskova'da ilk kongresini yap- mış olan Komünist Enternasyonalin doğrultusunda geliş- mekte ve onun çevresinde toplanmaya idiler.

II. Dünya Harbi, Bolşevikler uluslararası alandaki faaliyetlerinden alıkoyan nedenler doğurdu. Enternasyo- nal, 1935'ten sonra toplanamadı ve 1943'te son buldu.

1947 yılında Komünist Enformasyon Bürosu (Komin- form) kuruldu. Fakat o da 1949'de dağılmaktan kurtula- madı.

SOSYALİST ENTERNASYONAL

II. Dünya Harbinden sonra uluslararası alanda işbir- liği yeniden hız kazandı.

Bunun bir parçası olarak Sosyalist Enternasyonal ba- zı ön girişimlerden sonra ilk kongresini 1951 yılında Frankfurt'ta yaptı. Çoğunluğunu Batı Avrupalı sosyal- demokrat ve sosyalist partilerin oluşturduğu 34 partinin katıldığı bu kongre ile "Sosyalist Enternasyonal" fiilen kurulmuş oldu.

Sosyalist Enternasyonalin temel ilkelerini 1951 Frank- furt Bildirisi ve 1962 Oslo Bildirisi belirler.

SOSYALİST ENTERNASYONAL'IN TEMEL NİTELİĞİ: ANTI-KOMÜNİZM

Başında sosyalist kelimesi bulunan bu Enternasyona- lin temel niteliği anti-komünist olmasıdır. Sosyalizmi Marks'tan soyutlamaya çalışan "Sosyalist Enternasyo- nal", "Birçok ülkede başıboş bırakılan kapitalizmin ye- rini, kapitalistlerin faaliyet alanlarını devlet müdahae-

lesi ve kolektif mülkiyetle gittikçe daraltan bir eka- nomi almaktadır" (Sosyalist Enternasyonal 1951 Frank- furt Bildirgesi Önsöz 5. Madde) biçimindeki yargıyla sorunu, kapitalizmi ortadan kaldırmak değil fakat kontrol altına almak olarak koymakta, ama buna karşılık Marksizme karşı adeta kin kusmaktadır.

Sosyalist Enternasyonalin niteliğini belirleyen 1951 Frankfurt ve 1962 Oslo bildirilerinde Marksizm ve dün- ya Marksist hareketine şöyle sövülmektedir :

● Sosyalizm, dünyada kuvvet kazandıkça, özgürlük ve sosyal adalete ilerleyişi engelleyen yeni güçler ortaya çıkmaktadır. Rusya'daki Bolşevik ihtilalinden beri, kom- ünizm uluslararası işçi hareketini ikiye bölmüş ve bir çok ülkede sosyalizmin gerçekleşmesini geciktirmiştir.

● Komünizm, sosyalist harekette payı bulunduğunu id- dia eder. Bu iddia yanlıştır. Aslında komünizm, sosyaliz- mi tanımayacak derecede değiştirmiştir. Marksizmin eleştireci tutumuna uygun olmayan katı bir ideolojik kur- muştur.

● Sosyalistler, kapitalist düzende insanları birbirine düş-üren sömürüle son vermek suretiyle hürriyet ve adale- ti gerçekleştirmeye çalışırken, komünistler yalnız bir partinin diktasını korumak amacıyla, sınıflar arasındaki çatışmaları büsbütün şiddetlendirmeye çalışırlar.

● Enternasyonal komünizm yeni emperyalizmin bir ara- cididir.

SOSYALİST ENTERNASYONAL

BİR İHANETİN HİKAYESİ

● Sosyalizm, kalıplaşmış bir tutum istemeyen uluslara- sı bir harektir. Sosyalistler inançlarını Marksizmden baş- ka insani görüşlerle bulabilirler. Dini ve insan ilke- leriyle senlenilebilirler.

● Komünistler için gaye, vasıtayı muhah kılar ve söyle- dikleri ile yaptıkları arasında devamlı bir tezat vardır.

● Doğu-Batı rekabetini, bunu arzu etmeyen bir dünya- ya komünist liderler empoze etmişlerdir. Asya'daki rek- abetleri, gerginlikleri, Kuzey Hindistan'da ve diğer yerlerde Çin, eylemleri ve Amerikan siyasetinin bazı- raflarını artırmıştır.

1951 Frankfurt bildirgesinde, o da, "Büzi ülkelerde güçlü kapitalist gruplar mazinin barbarizminin, faşizm ve nazizm şeklinde tekrar ortaya çıkmasına hizmet e- mişlerdir." biçimindeki bir cümleyle faşizmden bahse- den Sosyalist Enternasyonal, bilimsel sosyalizme karşı tavrını yalnızca kağıt üzerinde belirtmekle kalmayıp fakat somutlakti eylemleriyle de bu düşmanlığını ar- larca kanıtlamıştır.

EMPERYALİZMLE ELELE

Sosyalist Enternasyonal, 1948'de Çekoslovak, Bulgar, Macar ve Roman sosyal-demokrat partilerinin, faşizm- karşı komünistlerle işbirliği yaptıkları için ihraç et- tir. Keza İtalyan Komünist Partisi ile işbirliği anlaş- sını bozmadığı için İtalyan Sosyalist Partisi de Sosya- list Enternasyonalden ihraç edilmiş. İtalyan Sosyalist Partisi içinde bu anlaşmayı bozmaya taraftar olan so- zünlüğün kurduğu İtalyan Sosyal Demokrat Partisinin Enternasyonale dahil edilmesi uygun görülüyordu. Sonra- dan komünistlerle işbirliğinden vazgeçen İtalyan Sosya- list Partisi, tekrar Enternasyonale alınmıştır.

Sovyet Komünist Partisinin 1956'da toplanan Zü- rih Kongresinde alınan bir kararla, sosyalist partileme- terek bazı konularda işbirliği yapılabileceği belirtil- diği vakit ise Sosyalist Enternasyonal bir bildiri yayınlı- yarak, "komünist partilerle her çeşit işbirliği ve ortak- cephe fikrini, faşizme karşı olsa bile kesinlikle reddet- tiğini" açıklamıştır.

Sosyalist Enternasyonal, komünist partilere karşı- nı belirlemekle de kalmadı. Komünist partilere karşı düzenlenen komplolarda ABD'nin maşalığı rolünü başarıyla yürüttü. Emperyalist kapitalizmin baş

cisi olan ABD ile Sosyalist Enternasyonal arasındaki iş- birliği gazetelere bile yansıdı. Örneğin 7 Şubat 1976 tarihli International Herald Tribune isimli Amerikan ga- zetesinde "H. Kissinger'in Batı Avrupa Sosyalist Partile- rine İtalyan ve Fransız Komünist Partileriyle İşbirliği Yapmalarını Bildirdiği Açıklanmakta" başlığı altın- da şöyle bir haber yayınlandı :

"Kissinger, Batı Avrupa ülkelerindeki ABD bü- yükkelçiliklerine bir yazı göndererek, sosyal-demok- rat ve sosyalist partilerin komünist partileriyle iş- birliği yapmaları konusunda ciddi endişelere içinde bu- lduğumu bildirdi. Yazı, 18 Ocak'ta Elsinor (Danimar- ka)'da yapılan Avrupa sosyalist partileri toplantısın- dan hemen önce ABD elçilerine böyle bir işbirliğinin gerçekleşmemesi için kulis yapma izni veriyordu. Bonn, Paris ve Stockholm'deki sosyalistler ve sosyal demokratlar, büyükkelçilerin kendilerini Kissinger' den aldıkları direktifler uyarınca aradıklarını söyle- diler.

Öğrenildiğine göre mesajın özü şöyledir : Fran- sız ve İtalyan Komünist Partilerinin artan bağımsız- lık eğilimlerine rağmen komünizm, amaçlarını değişt- irmemiştir ve sosyalistlerin komünizmi eskisinden daha az tehlikeli olarak görmeleleri hayati bir yanlıştır. . . .

ABD'nin kulisleri geniş ve yoğundu. Fransız sosya- listler, Claude Estier ve Giles Martinet, ABD Paris Büyükelçisinin kendilerine ABD'nin, komünistlerin herhangi bir Fransız hükümetine katılmasına tole- rans göstermeyeceğini söylediğini açıkladılar.

ABD'nin Stockholm Büyükelçisi de, Başbakan Olaf Palme'ye benzer bir mesaj ilettili. Palme'nin bir var- dımcısı Avrupalıların kendi sorunlarını çözecek ol-

duğulukta olduklarını söyledi.

Batı Almanya'daki ABD Büyükelçisi de, Sosyal Demokrat Parti lideri Brandt'ı ziyaret ederek ken- disine Kissinger'in dört sayfalık bir mektubunu ilet- ti. Batı Alman kaynaklarına göre mektup, Kissinger' in Brandt'ı, Avrupa'da büyüyen komünist güce karşı Batı Almanya'nın güçlü direnişi içinde zayıf bir hal- ka olarak gördüğü yolundaki gazete haberlerini yalan- lamak üzere tasarlanmıştı. . . ."

International Herald Tribune gazetesi Kissinger'in bu girişimlerini açıklarken, aynı yılın Ocak ayında Ko- penhag'da Sosyalist Enternasyonal Zirve Toplantısı ya- pılmış ve toplantıda Fransız Sosyalist Partisi lideri Mit- terand'ın karşı görüşüne rağmen, Batı Avrupa Komünist Partileri ile işbirliği yapılması hususunda prensip an- laşmasına varılmıştı. Zirve toplantısına ev sahipliği ya- pan Danimarka Başbakanı Anker Joergensen ise alınan karara ilişkin olarak şunları söylüyordu :

"Görüşmelerimiz, aramızda davranış itibariyle bazı farklar bulunduğunu ortaya koymuştur. Ancak temelde, yani diktatörlüklere ve otoriter rejimlere karşı koyma- da görüşümüz birdir ve tarih bize öğretmiştir ki, bu tip yönetimler komünizm ile yanyana yürür. "

Le Monde gazetesinin 20 Ocak 1976 tarihli nüsha- sında açıklandığına göre, aynı Joergensen, Kasım ayın- da yaptığı Amerika ziyaretinde Beyaz Saray'da ABD Baş- kanı Gerald Ford'la yaptığı görüşmeden sonra "Başkan Ford kıta Avrupasının da doğal lideridir." demişti. . . .

SOSYALİST ENTERNASYONALIN ÜÇÜNCÜ DÜNYADA KARİŞTİRDİĞİ İŞLER

Büyük çoğunluğu iletir kapitalist ülkelerde bulunan 57 sosyal-demokrat partinin oluşturduğu Sosyalist En- ternasyonal, kapitalizmi reddeden ve ekonomik ve siya- sal bağımsızlığını pekiştirmek için çabalayan ülkelerde siyasal gelişmeleri kontrol altında tutmak için de uğ- rasmaktadır. Sosyalist Enternasyonal Genel Sekreteri

Hans Janitsnek'in ifadesine göre, "Afrika, komünist-ol-mayan sol topluluğun maalesef dışındadır. Ancak Sosya- list Enternasyonalin bu bölgedeki uzun dönemli görevi Afrika sosyalizmini uluslararası demokratik sosyalizm akımının içine katmaktır. "

Bu amaçla Sosyalist Enternasyonal, Afrika'da bir di- zi uygulamalara girişmiş, bu cümleden olmak üzere bir takım Afrika ülkelerinde "Planlı Liberalizm ve Afrika" yo özgü sosyalizme ulaşma yolları" adında kollokyum- lar düzenlemiş, Sosyalist Enternasyonal toplantılarını Afrika'dan da delegeler çağırılmasına özel özen göster- miştir.

Ancak bu toplantılarda Sosyalist Enternasyonalin gerçek yüzü de defalarca ortaya çıkmıştır. Örneğin e- şitliliği savunan Sosyalist Enternasyonalin X. Kongresi- ne çağırılan Afrikalı delegelere söz hakkı verilip ve - rilmemesi uzun tartışmalara yol açmış ve sonunda İngi- liz İşçi Partisinin direnmekte devam etmesi üzerine Af- rikalı delegelere söz hakkı tanınmıştır.

Sosyalist Enternasyonal bir yandan emperyalizmi kı- narken, öte yandan da üyesi olan partiler, ulusal bağım- sızlık hareketlerini bastırma da önemli görevler yüklen- mişlerdir. Mısır'a karşı İngiltere, Fransa, İsrail'in ortak saldırısı ; Cezyair'i kana bulayan bütün Fransız hükü- metlerinde Fransız Sosyalist Partisinin de yer almış ol- ması ; Kongo trajedisinde Belçika sosyalistlerinin oynadığı rol ; Rodezya'daki ırkçı rejimin başı Smith'in İngi- liz İşçi Partisinin verdiği destek bu konudaki örnek- lerden sadece birkaç tanesidir. . . .

SOSYALİST ENTERNASYONALIN İSVEÇİ

Sosyalist Enternasyonalin 1951 Frankfurt Bildirisinde, "Sosyalizmin amacı, insanları üretim araçlarına sahip ol- an bir azınlığa tabii olmaktan kurtarmaktır. . . Sosyalizm kapitalizmin yerine kamu yararının özel kar çıkarlarına üstün tutulduğu bir sistemi yerleştirmekte arzundadır. . ." gibi cümleler yer alır ama, gel gör ki bu Enternasyo- nalin temel direklerinden biri olan ve uzun yıllar İs- veç'ti tek başına yöneten İsveç Sosyal Demokrat Partisi- nin ülkesi, özel sektörün ve dev tekellerin bir cenneti- dir.

İsveç vergi yasaları özel şirketler için dünyada- ki en iyi vergi yasaları durumundadır. Yerli ve yabancı firmaların Avrupa'da en yüksek kar oranları elde ettik- leri ülkeler arasında İsveç gelmektedir. İsveç'te sanayi- nin sadece yüzde beşi devlet kontrolü altındadır.

İsveç'te özel işletmelerin sosyal yükünün saat başı ücrete oranı sadece yüzde 20.5, aylık ücrete oranı ise yüzde 29.5'tur. Yine İsveç'te, maddi varlığını yüzde 66'sı özel teebbüsün elinde, sadece yüzde 33'ü kamu- nun elindedir. Gelir dağılımında adaletin sağlandığı söylenen bu ülkede nüfusun en zengin yüzde 10'u, top- lam gelirin yüzde 30'unu alır. Nüfusun geri kalan yüz- de 90'ı ise toplam gelirin yüzde 70'ini paylaşmak zorun- dadır.

SOSYALİST ENTERNASYONALIN ORGANİK YAPISI

Sosyalist Enternasyonal her şeyden önce Avrupalıdır. Üyeler asil, danışman ve gözlemci üyeler olmak üzere üç kategoriye ayrılırlar. Asil üyelerin sayısı 37'dir ve bunların 20 tanesi Avrupalıdır.

Bugün Asya, Okyanusya, Afrika ve Latin Amerika'da sosyal demokrat partisi olan 12 ülke vardır. Sosyalist En- ternasyonale dahil olan partiler Avrupa dışında en çok Japonya ve İsrail'de güçlüdürler. Pakistan, Lübnan, Nep- al, Kamerun'da sosyal-demokrat partilerin adı vardır ama hiç bir etkinlikleri yoktur.

Endonezya, Birmanya ve Hindistan'da bu partiler, milli burjuvazilerin ilerici partilerinin de sağında yer almaktadırlar. Güney Amerika'da yalnızca Arjantin Sos- yalist Partisi Sosyalist Enternasyonale üyedir. Uruguay, Ekvator, Venezuela, Brezilya ve Kolombiya sosyal ve sosyal-demokrat partileri bir süre önce Sosyalist Enter- nasyonal ile ilişkilerini kesmişlerdir.

Bu görünüm şunu göstermektedir ki, genellikle Komü- nist partilerin bulunmadığı Avrupa dışı ülkelerde, sosyal demokrat partiler ya yoktur ya da son derece güçsüzdür- ler. Buna karşılık Komünist partilerin bulunduğu ülkeler de bu partiler de vardır ve güçlüdürler. Bu durum yoru- mu ise şöyle yapılmaktadır : Sosyal-demokrat partiler komünizm ile mücadelenin en etkin araçlarıdır, komü- nizm tehlikesinin olmadığı ülkelerde burjuvazinin iktid- arını sürdürebilmesi için sosyal-demokrat partilere ge- rek duyulmamaktadır.

SORULAR..... SORULAR.....

Evet, Ecevit'in önerisi ile CHP 23. Kurultayı Sosya- list Enternasyonale üye olmayı kabul etmiştir. Şimdi me- rak edilecek şey, CHP'nin ve en başta Ecevit'in şu soru- lara nasıl ve ne cevap vereceğidir :

1 ● Sayın Ecevit, kendi dışındaki sol'u ithal malı olarak nitelendirmişti. Acaba bu girişimle kökü Türkiye'de o- lan bir sol anlayışı "Sosyalist Enternasyonal" e ihraç et- meyi mi düşünmektedir ?

2 ● Geçen sene de CHP'nin Sosyalist Enternasyonale gi- receği söylemleri çıktığında, sağ basında bunu sadece bir kalem, Metin Tokar'ın desteklemesi hatta adeta kı- rırtmasının nedeni nedir acaba ?

3 ● Acaba "emeği en yüce değer sayan", "ekonomik, si- yasal ve sosyal bağımsızlığı savunan", "ülkelerin işle- ri sömürmesine karşı çıkan" CHP, dünya kapitalizmi- nin savunuculuğunu yaptığı ABD gazetelerince bile be- lirtilen böyle bir örgüte hangi hesapla girmektedir ?

4 ● Ülkemizde komünizm bir tehlike midir ? Komünist örgütlerin ve propagandanın yasak olduğu bir ülkede an- ti-komünizmi baş ilke edinmiş bir örgüte üyeliğin ne an- lamı olacaktır ?

5 ● Söylendiğine göre bu örgüte üye olmak CHP'yi ve Ecevit'i anti-Allende tipi operasyonlara karşı güvence altına alması olacaktır. (Adı bizde saklı bir CHP'lî par- lamenterin, Kurultayda gazetecilere söylediği gerekçe) Acaba Ecevit kendini Marksist ve delaysıyla Allende mi saymaktadır ?

6 ● Acaba Ecevit te ABD başkanlarını, kıta Avrupasının doğal lideri olarak mı görmektedir ?

SOSYALİST ENTERNASYONALIN ÜYELELERİ

ÜYE PARTİLER	ÜYE SAYISI
Arjantin Sosyalist Partisi	21.000
Avusturya İşçi Partisi	45.000
Avustralya Sosyalist Partisi	694.619
Belçika Sosyalist Partisi	226.731
Kanada Yeni Demokratik Par.	350.000
Şili Radikal Partisi	27.500
Danimarka Sosyal-Dem.Par.	1.200.000
Fin Sosyal Demokrat Partisi	98.000
Fransız Sosyalist Partisi	150.000
Alman Sosyal Demokrat Par.	957.253
İngiltere İşçi Partisi	665.379
İzlanda Sosyal Demokrat Par.	2.100
Uluslararası Mus. İşçi Birliği	2.1.000
İrlanda İşçi Partisi	10.000
İsrail İşçi Partisi	300.000
Dünya İşçi Siyonist Hareketi	300.000
İtalyan Sosyalist Partisi	538.000
İtalyan Sosyal Dem. Partisi	303.000
Jamaika Ulusal Halk Partisi	1.250.000
Japon Sosyalist Partisi	36.000
G. Kore Birleşik Sos.Par.	33.033
Lüksemburg Sosyalist İşçi Par.	5.000
Malagasi Sosyalist Partisi	
Malezyiya Dem. Hareket Par.	20.000
Malta İşçi Partisi	10.600
Mauritius İşçi Partisi	30.000
Hollanda İşçi Partisi	105.000
Yeni Zelanda İşçi Partisi	195.000
Norveç İşçi Partisi	200.000
Portekiz Sosyalist Partisi	75.000
Sanmarino Sos. Dem. Partisi	900
Singapur Halk Eylem Partisi	10.000
İspanyal Sos. İşçiler Partisi	9.000
İsveç Sos. Dem. İşçi Partisi	981.778
İsviçre Sosyal Dem. Partisi	55.000
ABD Sosyal Dem okratları	5.000

DANIŞMAN ÜYELER	ÜYE SAYISI
Kuzey İrlanda İşçi Partisi	1.500
Kuzey İrlanda Sos. Dem. İşçi Par.	
Güney Yemen Sos. Halk Partisi	30.000
Güney Vietnam Sos. Partisi	7.000

GÖZLEMCİ ÜYELER	ÜYE SAYISI
Bermuda İlerici İşçi Partisi	1.000
Kostarika Ulusal Kurtuluş Par.	75.000
Paraguay Devrimci Parti	3.500
Peru Aprista Partisi	55.000
Venezuela Demokratik Eylem	450.000
Venezuela Ulusal Seçim Hareketi	275.000

TOPLAM 7.633.193

DÜNYADA YARIN

YENİ BİR EKONOMİK

DÜZEN

KAPİTALİZMİN ULUSLARARASI YENİDEN ÖRGÜTLENMESİ

iki yıldır "yeni bir ekonomik düzen" lafı ağız-
lardan düşmüyor. Oysa bu lafın kökeni 1964'teki Bir-
leşmiş Milletler Kalkınma ve Ticaret Konferansı'nın
(UNCTAD) ilk toplantısına kadar uzanmakta.

1969'de UNCTAD'ın ikinci toplantısında Arjan-
tinli iktisatçı R. Prebisch "endüstrileşmiş merkezle ge-
ri kalmış çevre (peripheric)" ilişkileri üzerine bir rap-
por sunmuştu; "global bir kalkınma stratejisinin" te-
meli olarak gördüğü öğeleri vurguluyordu: ticari po-
litika, finansman konusunda uluslararası işbirliği, "az
gelişmiş" ülkelerin ihracatlarını "saygıdeğer" kıla-
cak biçimde dünya işbölümünün yeniden düzenlen-
mesi, vb. Prebisch'in tezleri yarı-sömürge devletler ta-
rafından büyük kabul görmüştü. Çünkü bu tezler, yal-
nızca toplumsal artık-değerin yarı-sömürge burjuva-
zisi ile emperyalist burjuvazi arasındaki bölüşümün-
de değişiklik yapmak üzere sistematik bir öneriler bü-
tünü getirmekle kalmıyor, aynı zamanda az gelişmiş
çevrenin bağrındaki sınıf ilişkilerini de tümüyle göz
den irak tutuyorlardı.

Emperyalist güçler ile az gelişmiş ülkeler arasın-
daki ilişkilerin biçiminde değişiklik eğilimleri baş-
- göstermekteydi. Prebisch de UNCTAD gibi bu eğilim-
leri yansıtıyordu. Dünya işbölümüne yöneltilen eleş-
tiriler, olayların artık aştığı somut duruma değindik-
ten başka, yarı-sömürge ülkelerdeki üretim yapısı ve
pazarın durumu ile emperyalist ülkelerin hızlanan
kalkınmaları arasındaki uyumsuzluğa dikkati çekmek
teydiler.

TOPLANTILAR SİLSİLESİ

Emperyalist devletlerle "Üçüncü Dünya" devlet-
leri arasında "yeni ekonomik düzen" konusunda bir
pazarlık/anlaşma noktasına varabilmek için OPEC'
in 1973'te uyguladığı kısmi ambargoyu, OPEC benze-
ri hammadde üreticisi kartel projelerinin çoğalmasın-
ı, bunun ardından da az gelişmiş ülkeleri de etkile-
yecek olan emperyalist ekonominin genel bunalım i-
çine girmesini beklemek gerekti.

UNCTAD'ın 6. Genel Kurulu, 1974 Nisanında meş-
hur "yeni bir ekonomik düzenin kurulması ile ilgili
deklarasyon"u benimsedi. 6. Genel Kurul, emperya-
list ülkelerin sınıat üretimini zirveye ulaştırmış olduğu,
hammadde fiyatlarının yükselişinin alıp başını gitti-
ği bir ortamda yarı-sömürge ülkelerin burjuvazilerin-
in temsilcilerinin önerilerinin en radikallerini bile
onaylamaktan çekinmedi. Oysa anlaşma yalnızca yü-
zeydeydi. Emperyalist güçlerin onayı o denli çok şar-
ta bağlıydı ki, anlaşma pek bir şey ifade etmiyordu.

Bu tarihten bu yana, "Üçüncü Dünya" devletleri
birçok kez bir araya geldiler: Dakar (Şubat 1975), Ma-
nila (Şubat 1976), Colombo (Eylül 1976). Oysa genel
bunalımdan en çok yararlanan, az gelişmişlerin ham-
madde ihracatlarının gerek fiyatlarında, gerekse de
hacmindeki korkunç düşmeyi, bu ülkelerin borçları-
nın hızla kobarmasını fırsat bilen emperyalist güçler,
pazarlığı istedikleri yöne kaydırmak üzere meseleye
el koyacaklar çok yakında. Emperyalist güçler, ken-
dilerinin bu "yeni ekonomik düzen"den ne anladıkları

rını keskinle belirttiler. Birleşmiş Milletlerin Eylül
1975'teki 7. Konferansında 1975'in Aralığındaki "Ulus-
lararası Ekonomik İşbirliği" konferansında, 1976 Ma-
yısında Nairobi'de toplanan UNCTAD Genel Kuru-
lunda emperyalist güçler görüşlerini açıkça ortaya
koydular.

EMPERYALİSTLERE GÖRE YENİ DÜZENİN KOŞULLARI

① "Ekonomik Düzen" emperyalist ülkelerin ham-
madde gereksinmelerinin karşılanmasını güvenlik al-
tına aldığı ölçüde "yeni" olacaktır. 1975 Aralığında
toplanan KUZEY-GÜNEY konferansı dolayısıyla yap-
ıldığı bir konuşmada Valery Giscard-d'Estaing şöyle
diyor: "Kanımca, özellikle geçtiğimiz yıllarda orta-
ya çıkan, tüm dünya ekonomisini allak bullak eden
darbeleri engelleyebilecek bir organizasyona, bir dün-
ya ekonomik düzenine gitmek gerekmektedir." Pet-
rol fiyatı, petrol araştırmalarına, ikame enerjilerine
yatırım yapan şirketlerin önümüzdeki birkaç yılda za-
rar etmemesini sağlayacak bir düzeyde olmalıdır; ta-
ban fiyat önerisi de buradan kaynaklanmaktadır. Öte
yandan, ABD'nin ve İngiltere'nin (Kuzey denizinde-
ki) enerji kaynaklarının da değerlendirilmesi gerek-
mektedir. Diğer hammadde fiyatlarına gelince, onlar
arz ve talep "kanunu" ile bağdaşan "adil bir düzey-
de" belirlenmelidir. (Eylül 1975, Birleşmiş Milletler)

② "Ekonomik Düzen" emperyalist ülkelerde orta-
ya çıkan, sermayenin değerlendirilmesi sıkıntılarını
yokedecek bir uluslararası işbölümünün pekişmesine
olanak tanıdığı ölçüde "yeni" olacaktır. Demek ki,
uluslararası tekellerin egemenliği millileştirme atı-
lımlarıyla tehlikeye sokulursa elbette bir "düzen"den
söz edilemeyecektir. Yeni düzenin temelinde milli
denilen burjuvazi ile onun devletinin uluslararası tek-
kellerin yatırımlarına katılması yatmaktadır. ABD,
Fransa, Alman Federal Cumhuriyeti, Birleşmiş Millet-
ler UNCTAD 6. Konferansındaki tartışmaların bir yan-
lış anlamaya yol açabileceğini düşünmektedirler. Kon-
feransta sözü edilen "doğal kaynaklara sahip olma
hakkının" kendiliğinden "millileştirme hakkına" da
yal açabileceği görüşünün hiç mi hiç gerçekçi (!)
olmadığı kanısındalar. Kuzey-Güney Konferansı sıra-
sında bu sonucu açıklığa kavuşturmayı ihmal etme-
mişlerdir. Onlara göre emek yoğun tip işletmelerin
yarı-sömürgelere gitmesi için, bu yarı-sömürge dev-
letlerin uluslararası tekellere karşı belli bir anlayış
göstermesi gerektiğine inanmaktadırlar; aynı anlayış-
ın uluslararası tekeller tarafından gösterilip gösteri-
lemeyeceğinin tartışılmasının alemi yoktur.

Kissinger Birleşmiş Milletlerde şöyle diyor: "Kar-
şılanamayan teknoloji ve sermaye gereksinimleri an-
cak özel sektörün geniş kaynaklarıncı karşılanabilir!"
Eğer özel sermaye "risk"i göze alıyorsa, onu durduk
yerde endişelendirebilecek uygulamaları, yani milli-
leştirmeleri ortadan kaldırmak gereklidir. Bu yapıla-
bilirse, dünya bankasının özel bankalara bir güvence
ler sistemi sunması, onları "kalkınmaya yardım" da bu
lunmaya teşvik etmesi mümkün olabilir. Kaldı ki, özel
bankalar da son iki yıldır zaten bu "yardıma" kendi

imkanları ölçüsünde hız vermişlerdir.

BİR YENİDEN AYARLAMA

③ "Yeni Düzen" in bu iki önemli noktası hele bir
gerçekleştirilsin, o zaman emperyalist güçler Dünya Pa-
ra Fonu tarafından finanse edilen hammadde ihracıları
gelirlerini stabilize etmeyi kabul edebilirler. (Dünya
Para Fonunun hammadde ihracılarını finanse etmesi az-
gelişmişlerin emperyalist merkezlerden sınıat mamuller
ithal etmelerine olanak sağlamaktadır.)

Hele bu iki nokta bir gerçekleşsin, o zaman emper-
yalist güçler, ayrıca, "uluslararası yardımlaşma" adı al-
tında sürdürülen transferlerin devamlılığını sağlamayı
kabul edebilirler. (Bu transferler uluslararası tekellerin
ürettiği sanayi malları piyasasını güvence altına almak
tadır.) Hele iki nokta bir gerçekleşsin, emperyalist ül-
keler kamu yardımlarını "en az gelişmiş ülkelere" yö-
neltmeye hazırdırlar. Hammadde ihracatından ötürü, ge-
lirleri görece olarak yüksek olan diğer az gelişmişler ise,
uluslararası özel banka kredilerine başvurmak suretiyle
işlerini halledebilirler.

Demek ki, yardım düzeyinde bile Üçüncü Dünya ül-
keleri arasında bir ayırım göz önünde bulundurulmak
tadır. Bir yanda petrol geliri dolayısıyla görece bir sa-
nayileşme sürecine girebilecek olanlar, beri yanda La-
tin Amerika gibi başlangıç için yeterli sınıat bir teme-
lata sahip olan ülkeler vardır. Bir de hem ihracat gel-
iri, hem de sınıat altyapı açısından en fakir olanlar bu-
lunmaktadır. Uluslararası kamu yardımı işte bu sonucu
lara yönelmelidir. Çünkü, yardım da olmasa bunlar ulus-
lararası tekeller için pazar olma niteliklerini yitirecek-
lerdir.

Eylül 1975'te başlayan emperyalist karşı saldırı The
Economist dergisi yazarlarına, Mayıs 1976 Nairobi kon-
feransından önce sunuları dedirtmektedir: "UNCTAD'ın
uluslararası yeni ekonomik düzen düşü, Amerika'nın iş-
birliği olmazsa gerçekleşemez." Gerçekten de, emper-
yalist ve yarı sömürge ülkeler burjuvazilerinin tezgah-
ladığı yeni düzen, merkez ile çevre arasında var olan
ilişkilerin, günün koşullarına göre ayarlanmasından baş-
ka bir şey değildir. Tanzanya Başkanı Nyerere az geliş-
miş kapitalist ülkelerin egemen sınıflarının pek çoğu-
nun kafasındaki şöyle dile getirmekte: "Common -
wealth, bağımsızlık isteklerine karşı uzun uzun diren-
mediği için ayakta kalabildi; iktidarın el değiştirmesi
ile ilgili olarak, milliyetçi liderlerle görüşmeler yapılmış-
tır. Zengin dünyadan ekonomik alanda da benzer bir
politika uygulamalarını istiyoruz (...). Fakir ulusların
liderleri, dünyadaki fakirliği yenmek için zengin ülke-
lerle işbirliği yapmak istiyorlar. Bu çabanın dünya eko-
nomisinin dengesine mümkün olabilecek en az zararı
vermesini sağlamak için işbirliği yapmak istiyorlar."
(African Affairs, cilt 25, sayı 299, Nisan 1976)

Görüldüğü gibi, "Yeni Ekonomik Düzen" projesiy-
le "yeniden ayarlama" birbirine tam anlamıyla özdeş.
Ancak bunun böyle olması, ortada hiçbir çelişki yoktur
anlamına gelmez. Çelişkiler vardır ve yeni çelişkiler de
yarı-sömürge ülkelerin burjuvazileri ile emperyalist bur-
juvazilerin çıkarları arasında konjonktürel olarak orta-

ya çıkabilirler. Hammade fiyatlarının endekslenmesi, fiyatların stabilizasyonunun düzenlenmesi için gerekli başlangıç fiyatı ile ilgili sürüp giden tartışma bu tür gelişmelerden kaynaklanmaktadır. Ancak bu çeşitlilikler, hiçbir şekilde "Üçüncü Dünya" halklarının "anti-emperyalist" mücadelesi olarak değerlendirilemez. Böylece bir değerlendirme, Üçüncü Dünya ülkelerindeki sınıf ilişkilerini gözden uzak tutar; de-ğişik Üçüncü Dünya ülkeleri arasındaki toplumsal ilişkilerdeki farklılığı bir kalemde siler atar; kapitalizmin kendini dünya ölçeğinde yeniden üretmesi süreci içinde, yarı-sömürge devletlerinin işlevlerinin anlaşılmasını imkansız kılar. Bu son noktada biraz durmak gerek. Görelî bağımsızlığı olan bir devlet, önemli petrol gelirlerine de sahipse, bu imkanı kendi sermaye birikimi yönünde de kullanabilir. Elbette bu yerel birikimin sınırlarını dünya ölçeğindeki birikim belirleyecektir.

Son yirmi yıldır dünya pazarında ve dünya kapitalist ekonomisinde başgösteren değişiklikler, yeni ekonomik düzen tartışmalarına taban oluşturdu, tartışmaların sınırlarını, içeriğini belirlediler. Bu değişiklikler şunlar :

İHRACATLAR, YATIRIMLAR

① Hammade sektörüne yapılan emperyalist yatırımların azalması, bu ülkelerin üretim yapısında sanayi malları endüstrisinin giderek önem kazanması, uluslararası tekellerin karlarının önemli bir bölümünü "davetkar ülkeler" e yatırıma olasılığı, yarı-sömürge ülkelerde yapılan üretimin artmasına yol açtı. Öte yandan, az gelişmiş ülkelerde emperyalist yatırımların imalat sektörüne kayması bu ülkelerin görelî bir sanayileşme sürecine girmesi sonucunu doğurdu. AET ve ABD'den "gelişme halindeki ülkeler" e gidene makina ve elektrik sanayii ürünlerinin ihracat rakamları bu olguyu açıkça göstermektedir.

MAKİNA ve ELEKTRİK SANAYİİ ÜRÜNLERİ İHRACATI*

Yıllar	AET	Kuzey Amerika
1963	2.15	2.53
1967	2.87	3.34
1968	3.41	3.84
1969	3.87	4.10
1970	4.66	4.72
1971	5.04	5.04
1972	6.02** 8.50***	5.69
1973	7.87** 10.47***	7.37
1974	14.77***	11.19

- * milyar dolar
- ** 'Altılar' AET'si
- *** 'Dokuzlar' AET'si

Kaynaklar : "Le Commerce International", GATT, Cenevre, 1967'den 1974/5'e kadarki sayılar.

Bu birkaç veri, emperyalist ülkelerin, merkez ile çevre arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine, hammadde fiyatlarının stabilize edilmesine niye büyük önem verdiklerini açıklamakta.

Az gelişmiş ülkelerdeki emperyalist yatırımların imalat sanayiine kaymasına gelince, aşağıdaki rakamlar bu eğilim konusunda bize bazı fikirler vermekte. ABD'nin dış ülkelerde yaptığı yatırımların dağılımı şu evrimi izlemiştir :

ABD YATIRIMLARININ SEKTÖRLERARASI DAĞILIMI (%)

Yıllar	Cevherler ve madenler	Petrol	İmalat sanayii
1929	16	14.7	24
1950	9.3	18.8	32.2
1970	7.8	27.9	41.2

Kaynak : United Department of Commerce: "The Multinational Corporation: Studies on US Foreign Investments" cilt 1, Mart 1972, zikreden T. dos Santos "Imperialismo e Empesas multinacionais" s. 121-122' de. Ed. Centelha, 1975.

Hammadeye yapılan yatırımların, bundan böyle yalnızca ihracat amacıyla yapılmadığına, bir de yarı-sömürge ülkelerin iç pazarı beslemeyi gözettiğine dikkat etmek yarar var. Öte yandan imalat sektörü yatırımları da yalnızca iç pazara yönelmemekte, bazan komşu ülkeler, bazan da emperyalist merkeze ihraç amacını taşımaktadır. UNCTAD tarafından göklere çıkarılan, dünya işbölümündeki yenilikler, dünya ticaretinin yeniden ayarlanması hep bu yönde değişimlerin birer yansıması.

ULUSLARARASI TEKELLER

② Uluslararası tekellerin büyümesi de bu gelişimlere bağlıdır ve yukarıda belirtilen eğilimleri

güçlendirmektedir. Yarı-sömürgele yatırım yapmak imkanı bulan ve/ya da zorunda olan uluslararası tekeller belli bazı ürünlerin müşterisi durumundadırlar. Dolayısıyla tamamlayıcı ya da alt ürünleri hazırlayıcı bazı işletmelerin kurulmasında büyük çıkarları vardır. Brezilya'da Wolksvagen, alt ürün gereksinmelerini karşılayan 1300 işletmeyi denetim altında tutmaktadır. Ayrıca uluslararası tekellerin ülkenin varolan ve potansiyel pazarını azami ölçüde gözetme zorunlulukları vardır. Uluslararası tekellerin bir de Üçüncü Dünyaya yaptıkları yatırımlarla dünya ölçeğinde iş gücüne egemen olma, onu elden çıkarmaya gibi bir mecburiyetleri vardır. İleri kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının tepkisi, işçi hareketinin örgütlülük düzeyinin yüksekliği, bu ülkelerde mutlak artı değer artışını son derece zor kılmaktadır. İşbölümü olunca, el emeğine dayanan ve sınırlı profesyonel eğitim gerektiren ürünleri, uluslararası tekeller ücretlerin çok düşük, toplumsal disiplinin yüksek olduğu ülkelerde üretmeyi tercih etmektedirler.

Honk-Kong, Taiwan, Singapur, Güney Kore, Kuzey Meksika bu yolla ayrıcalıklı bölgeler haline gelmişlerdir. Buralarda ya "montaj" sanayilerine gidilmekte, ya da ara malları üretimine (elektronik sanayi için gerekli parçalar, tekstil endüstrisi, otomobil parçaları, elektrik malzemesi) önem verilmektedir.

Dünya ticaretini yeniden ayarlamaktan, dünya iş bölümünü derinleştirmek ve yeniden düzenlemekten söz ettiğinde UNCTAD işte bu tür üretimi ve ihracatı kastetmektedir.

Sermaye birikiminin gerekleri ile, uluslararası kuruluşların istekleri ve "ihracat yoluyla kalkınma" ideolojisinin taraftarı olan yarı-sömürge burjuvazisinin dilekleri arasındaki benzerlik, görüldüğü gibi çarpıcıdır.

"Üçlü Dünya Konferansı" ile ilgili olarak son BIT raporu şöyle demektedir : "Üçüncü Dünya kalkınmış ülkelerle ticari ilişkilerinde elemeği yoğun mamul malları üretmeye, kuşkusuz daha yakın olacaktır. Bu malları gelişmiş ülkelere ihraç ederek onlardan yaptığı ithalatı dengeleyecektir. Yeni etkiler ve uluslararası şirketlerin faaliyetleri, belli ölçüler içinde kalkınma halindeki ülkelerin ihracat yapılarında değişikliğe yol açmıştır."

Uluslararası tekellerin yaptıkları bir başka tür yatırım da, açıkça ortadadır. Şöyle ki, bu tür yatırım hammaddelerin üretici ülkelerde değerlendirilmesine yöneliktir. Yalnız bu tür yatırımın bir başka sonucu da "kirlenmenin uluslararası düzeyde yeniden bölüşümü" (!) almaktadır. İran, Suudi Arabistan, Güney Kore, Brezilya, Cezayir, Irak, Libya ve Türkiye'deki demir-çelik fabrikaları yatırım projeleri bu eğilimi kanıtlamaktadır.

Kuşkusuz, petrol hammaddelerin işlenmesiyle ilgili sanayilerin kurulmasına yol açabilecek en önemli öğedir. Böylelikle, petrol sahibi ülkelerin burjuvazileri petrol rantından aldıklarını arttıracaklardır. Üretici ülkelerde petrokimya sanayiinin hiç olmazsa bir kısmının kurulabilmesi şansı çok büyüktür. Bu ise çok önemli ara ürünlerin üretimi anlamına gelir. Bu yatırımlar UNCTAD'ın "yeni ekonomik düzen" ile ilgili projelerinin merkezini oluşturmaktadır. Şimdi ki durumda hammaddelerin işlenmesinin ilk adımı rında görülen bu reorganizasyonun gözde büyüülmesi gereklidir.

Hammaddeleri işleme sanayilerinin başlangıç süreçlerinde ileri kapitalist ülkelerin katılımı kesin kes belirleyicidir. "Eski düzen" olduğu gibi süregitmekte; üstelik uluslararası tekeller üretim/işleme sürecinin en karlı kısımlarının denetimini ellerinde tutmaktadır.

Öte yandan, petrokimya kesiminde petrol ihraç eden ülkelerin finansman kaynakları ve hammaddelelerin düşük fiyatı gözönünde bulundurularak üretimde önemli kaymaların olabileceği söylenebilir. Bunun ise "petrol ara-ürünleri dünya pazarı"nın şimdiki düzenini büyük ölçüde etkileyeceği açıktır. Yapısal fazla kapasiteyle çalışan dallarda üretimin merkezden çevreye sınırlı olarak kayması bile "merkez tekelleri"nin durumunu etkileyebilir. Aynı şekilde demir-çelik sanayiinde bazı yarı-sömürge ülkelerde öngörülen yatırımların üretim kapasitesi, bu sektörün emperyalist ülkelerdeki yerini, yakından etkileyecek güçtedir. Planlanan yeni tesislerin yıllık üretim kapasiteleri ülkelere göre şöyle dağılmaktadır : İran 6 milyon ton, Güney Kore 1,6 milyon ton, Suudi Arabistan 3 milyon ton, Mısır 3,6 milyon ton, Brezilya 12 milyon ton.

HAMMADDELERİN AĞIRLIĞI

③ Her ne kadar bazı yarı-sömürge ülkelerde görelî bir sanayileşme süreci oluşmaktaysa da eskimiş teknolojiyle üretilen sınıf mamulleri dünya piyasasında merkez ülkelerin sınıf mamulleri için ciddi bir rekabet yaratmazlar. Dolayısıyla yarı-sömürgelede ihracat, hammadde sektöründe devam eder. İleri ka-

pitalist ülkelere "kalkınmakta olan ülkeler" in yaptığı ihracatın dağılımı bu süreci kanıtlamaktadır. Dünya pazarında emperyalist ülkeler, sermaye malları satışında tekellerini sürdürmektedirler. Az gelişmiş ülkeler hammadde konusunda aynı güce sahip değildirler. Çevrede, hammadde üretiminin sınırlanması, ücretlerin düşük olmasından doğan üstünlüğü azaltmakta, bu ise emperyalist merkezde kauçuk, lif gibi sentetik maddelerin üretimini hızlandırmaktadır. Öte yandan, gerek kapitalistlerarası rekabetin koşullarına uymak zorunluğu, gerekse muhtemel bir fiyat artışına karşı korunmak gereği merkezde ikame mallarıyla ilgili araştırmaları yoğunlaştırmaktadır. Merkez ülkelerinin bazı hammaddelerde fiziki bağımlılığı bir gerçektir. 1950'de ABD İçişleri Bakanlığı ABD'nin 4 önemli maden ihtiyacının yarısını ithal ettiğini açıklamıştır. Bunlar alüminyum, manganez, nikel ve kromdur. 1970'te bu liste çinko ve kromun da eklenmesiyle altıya yükselmiştir. 1985'te ise ülke bu listede demir, kurşun ve tungsteni de katarak ithalata daha çok bağımlı olacaktır. Bütün bunlar, Birleşmiş Milletler bünyesinde fiyatların dengelenmesi ve mal arzının güvenliğe kavuşturulması konusundaki tartışmaların nedenini açıklamaktadır.

YARDIM VE SÖMÜRGELEDE DEVRİM

④ 1950'lerden bu yana süregelen ödemeler dengesi krizi kalkınmakta olan ülkelere "uluslararası yardım"ı gerekli kılmıştır. Bu kriz çevredeki ülkelerden merkeze değer akımının bir göstergesidir. Bu yardım olmasaydı, kuşkusuz sermaye hareketleri durur, dünya ticareti çökerdi.

⑤ Sömürge devrimleri sonucu sömürge imparatorluklarının parçalanması, "millî" denilen bağımlı burjuvazilerin ortaya çıkışı, yarı-sömürge ülkelerde devlet aygıtının kurulması iki yönlü bir durum yaratmıştır.

Burjuvazi görelî özerklik kazanırken, uluslararası tekellerin belirlediği birikim sürecine yarı-sömürge devletler müdahalede bulunmak zorunda kalmışlardır. Burjuvazi artık-değerden aldığı payı çoğaltmak için bazı girişimlerde bulunmuştur. Değişik ülkelerdeki farklı davranış biçimleri Üçüncü Dünya ülkeleri arasında bir ayrışma yol açmıştır. Özellikle petrol bu olguyu geliştirmiştir.

Yeni ekonomik düzenle ilgili tartışma, büyük ölçüde OPEC'in istekleriyle biçimlenmiştir. Ancak bazı başka tür hammaddeler konusunda üretici ülkelerin karteller kurması ve bu kartelleri başarıyla sürdürmeleri olanaksız gibi gözükmemektedir. Bunun nedeni, üretici ülkelerin farklı yapılarla sahip olmalarında, uluslararası tekellerin karşı saldırıda tecrübe kazanmış olmalarında ve diğer ürünlerin objektif durumlarında aranmalıdır.

Fiyatların hızla artması sonucunda kapitalist sistemin yasalarından biri işleyecektir : Araştırmaları hızlandırmak, ikame malları üretimine geçmek, deniz diplerini incelemek, emperyalizm tarafından denetim altında tutulan daha az zengin madenleri yepyeni tekniklerle işlemek karlı olmaya başlayacaktır.

İmalat sanayiinin merkezden çevreye kayması konusunda da bazı sınırlar vardır. Sermayenin gerçekleşmesi konusunda çıkan engeller, sermayeyi ucuz el emeğinin olduğu yerlere yönlendirir, aynı soruna bir başka çözüm aranmaktadır. Şöyle ki ücretlerin yarattığı maliyet yükünü azaltmak için emperyalist ülkelerdeki üretimin giderek otomasyona kayması gerçekleştirilmektedir. Bu, imalat sanayiinin merkezden çevreye kaymasını belli ölçüler içinde engellemektedir.

Öte yandan, üretim yapısı içinde, genellikle emek yoğun birimler azalmaktadır. Üstelik el emeğinin yoğun olduğu sanayiler merkezden çevreye kaymış olsalar da, ücretlerin düşüklüğü yüzünden yaratılan artık-değere dünya pazarında el koyanların yine emperyalistler olduğu unutulmamalıdır. Bu açıdan bakıldığında "yeni düzen" sorunu yalnızca yatırımlarını İsviçre'de yapan kapitalist saatçiyile Güney Kore'de yapan kapitalist saatçi arasında geçerlidir. Güney Kore burjuvazisi ile İsviçre burjuvazisi arasında artık-değerin yeniden bölüşümünün düzenlenmesi o kadar çok önemli değildir. Asıl bölüşüm ilişkisi, merkezdeki kapitalistler arasında olmaktadır. Sanayilerin merkezden çevreye kayması, aynı zamanda emperyalist ülkelerini, yakından etkileyecek ilişkileri doğurmaktadır.

Petrol ihraç eden ülkelerde bir sanayileşme süreci başlamışsa da, yarı-sömürge devletlerde görelî bir sanayileşme sözkonusu ise de ve dünya ölçeğinde alınan yeni önlemler bu gelişmelere paralel olarak gidiyorsa da, tüm bunlar az gelişmişlik ve gelişmişlik olgularının bir aradalığının ortadan kalkıyor olduğu anlamına gelmez.

Değişik ülkelerdeki emeğin ortalama verimliliğinin farklılığından doğan, dünya pazarındaki eşitsiz değişim yasası işlemeye devam etmektedir. Bu ise, yarı-sömürge ülkelerin üreteceği ve ihraç edeceği metallerin niteliğinden bağımsız bir olgudur. Emperyalist düzenin özü süre gitmektedir.

Halk Sektörü

Kapitalist sistemin temel yasalarından biri de tekelleşmedir. Tekelleşme ve mülksüzleşme, aynı tarihsel olgunun iki ayrı yönden görünümüdür. Kapitalist ekonomik gelişme belirginleştikçe bir yandan sermaye belli bazı ellerde toplanır, öte yandan küçük mülk sahipleri orta sınıflar mülksüzleşirler ve işgüçlerinin kullanım yetkisini satarak geçimlerini sağlayan emekçiler arasına katılırlar.

Tekelleşme, büyük işletmenin iktisadiliği gibi ekonominin bilinen kurallarının bir sonucudur. Bu kural, serbest rekabet koşulları içinde kaçınılmaz olarak bu sonucu verir. Yani, küçük balıkların büyük balıklar tarafından yutulması sonucunu.

Ekonomik hayatın bu kanunların görmemezlikten gelerek ortaya atılmış ilk çözüm "halk sektörü" değildir. Ekonomik hayatta tekelleşme başladığı andan itibaren bu ve benzer olguları görmemezlikten gelerek ortaya atılmış her türlü çözüm iflasla son bulmuştur.

KAPİTALİZMİN GENEL YAPISINI DEĞİŞTİRMEYEN KAPİTALİST OLMAYAN İŞLETME MODELLERİ OLUŞTURARAK KAPİTALİST SİSTEMİ DEĞİŞTİRMEK ÜTOPYADIR

Aslında, ekonomik hayatta tekelleşme öncesi durumu belirleyen serbest rekabetin varsayımı olmaktan çıkarak gerçek hayata yansıdığı söylemek mümkün değildir. Bu tür varsayımlar geçmiş asrın gözlemlerine dayanır. Asrımız tekeller asrıdır.

Geride kalmış ülkelerin, kapitalizmin başlangıç döneminde olsalar bile, doğrudan doğruya tekeller çağından itibaren kapitalistleşmeye sahne olma ya başladıkları görülür. Çünkü kapitalizm, bir uluslararası bütünlüğe sahiptir. Kapitalizm bir ülkede başladığı vakit artık uluslararası dev tekellerin, çok uluslu şirketlerin egemenliği de başlamış demektir.

Ülkemizde görülen budur. Belli merkezlerinde netimindeki bir kapitalistleşme hızlı bir mülksüzleşmeyi beraberinde getirmekte, faal nüfus içinde orta sınıfların, küçük çiftçilerin payı azalmakta, buna karşılık ücretli işçilerin sayısı artmaktadır.

Halk sektörü bu gidişi tersine çevirmek iddiasını taşıyan bir tasavvurdur. Mülkiyeti yaygınlaştırmak, mülkiyeti halka ait olan işletmelerden oluşan bir sektör oluşturmak, halk sektörü fikrinin ana unsurudur.

Bu nasıl sağlanacaktır? Eğer bugüne kadar mülkiyetin yaygınlaşmasını engelleyen, buna karşılık belli ellerde toplanmasını sağlayan bir durum olmuştaysa bu tesadüfen olmamıştır. Yukarıda ortaya koymaya çalıştığımız, fizik kanunları kadar önüne geçilmez bazı kanunların zorlamasıyla olmuştur. Bu kanunları ortadan kaldırmadan, aksi yönde bir gelişim sağlanamaz veya sağlandığı andan itibaren başarısızlığa mahkumdur.

Örneğin, petrol işkolunda küçük sermayeleri bir araya getirerek büyük dev tekellerle ve bir an için kabul etsek bile devletle rekabet ederek bir varlık oluşturulabilir mi? Kuşkusuz salça imalatı, turşu imalatı gibi bazı alanlar olabilir ki buralarda küçük sermaye sahiplerinin kurduğu işletmeler varlık gösterebilir. Ancak büyük sermayenin el atmaya değer bulmadığı, bu alanlardan büyüyen ekonomiyeye yön verecek bir halk sektörü oluşturulamaz.

Ekonomik hayatın kanunlarını hiçe sayarak ortaya atılan tasavvurların ilkinin halk sektörü olduğunu söylemiştik. Bunlar, halk sektörünü bir karşı alternatif olarak düşündüğümüz ve Ecevit'in Marksizmi kastederek, geçmiş asırların katı çözümleri dediği görüşlerin ortaya çıkmasından daha önce ortaya atılmış, kısmen denenmiş ütopyalardır. Güneş altında söylenmemiş söz yoktur denir. Bugün ülkemize özgü yeni bir çözüm gibi önerilen Halk Sektörünün, Fourier'in "falanj"larıyla, Owen'in "ahenk köyü" ile daha sonra Louis Blanc'ın "milli atölyeler"iyle... benzer yanları sa-

şılacak derecede çoktur. Hepsinin ortak yanı kapitalizmin genel yapısını değiştirmeden kapitalist olmayan işletme modelleri oluşturup kurarak kapitalist sistemi değiştirmeyi amaçlamış olmalarıdır. Böyle bir girişim, kurak iklimde sulak bitkiler yetiştirmeye benzer. Bunu sağlamak için önce kuraklığa son vermenin yolu bulunmalıdır.

KİM TARAFINDAN OLUŞTURULURSA OLUŞTURULSUN, ANONİM ŞİRKET VEYA KOOPERATİF KAPİTALİST SİSTEMİN ALTERNATİF DEĞİL UNSURLARIDIR

Aslında, halk sektörü diye tanımlanan tasavvurların hepsinin kapitalist sistemde de yer alabileceği işletme biçimleri oldukları görülür. Halk sektörü diye tanımlanan şeylerin anonim şirketten ve ya kooperatiften farklı olduğu söylenemez. Ne olur sa olsun, halk sektörü belli bir işletme biçimi olmaktadır. Oysa halk sektörü aynı zamanda bir düzen değişikliği özleminin yolu, aracı olarak sunulmaktadır. Düzen, yani kapitalist sistem ancak başka bir sistemle değiştirilebilir.

Anonim şirket veya kooperatif, kapitalist sistemin alternatifi değil unsurlarıdır. Halk sektörü birimleri, zengin kişilerin değil az varlıklı kişilerin malı olarak düşünüldüklerinden belki henüz başarıya ulaşmamış veya hiç başarıya ulaşmayacak bir ortaklıksayılabılır ama bu niteliklerinden dolayı kapitalizm dışı bir unsur sayılmazlar. Dolayısıyla, kapitalizmin değiştiricisi, kapitalizmin yerini alacak bir unsur olarak görülmeleri olanaksızdır.

Kuşkusuz sosyalist sistemde de kooperatif olabilir. Veya kooperatifler sosyalist sisteme geçişte önemli bir unsur teşkil edebilir. Ancak sosyalist sistemin temeli de kooperatifler değildir.

HALK SEKTÖRÜ VE NEJAT ÖLÇEN

Bu işin "teorisyen"i Nejat Ölçen'in "Halk Sektörü" kitabında halk sektörü ile ilgili çeşitli tanımlara varmayı mümkün kılan açıklamalar vardır. Ancak bir yerinde oldukça farklı bir açıklamaya gidilmiş bulunuyor: Halk sektörü bin-ikibin yıl önce Anadolu'da kapitalizm veya sosyalizm yokken mevcutmuş. Böylece geçmiş çağların üretim biçimi olan zanaat-lonca düzeni veya tarımda hakim olan ortaçağ toprak düzeni oluyor halk sektörü. Bu üretim biçimleri geçmiş çağların üretim teknolojilerine, üretim güçlerinin o dönemlerdeki gelişim düzeyine uygun düşer. Aynı düzeni oluşturmak istiyorsak aynı teknolojik düzeye dönmemiz gerekir. Bunu mu yapmak istiyoruz? "Medeniyet öyle bir alevdir ki kendisine bigâne olanları yakar." Bugünün medeniyetinin gerektirdiği teknolojiyi benimsemek zorundayız. Bu yeni sorunlar çıkaracaktır. Yeni sorunların çözümü de yeni yöntemlerle olur. Eski çağlara ait çözümler o zaman geçerli idi. Kendilerini yıkıp silen gelişmelere çözüm olmaları beklenebilir mi?

HALK SEKTÖRÜ SÖMÜRÜYÜ ORTADAN KALDIRMAZ

Sömürü karşısında iki çeşit tavır alınabilir. Sömürü düzenine son vermek birinci tavrıdır. Sömürücülerin yerini almak veya sömürücülerin yanında yer almaya çalışmak ikinci tavrı oluşturur. Halk sektörü ikinci anlama gelen tipik bir küçük burjuva tavrıdır.

Sömürü, mutlaka kanunları çiğneyerek, vergi işi ağırsı yolsuzluğunda olduğu gibi sahtekarlık yaparak sağlanmaz. Kapitalist sömürü, emek dışı gelir, kâr, faiz, rant... sağlamakla olur. Bu tür gelirlerin kaynağı başkalarının emeğidir. Bu tür gelir sağlamayı engelleyen kanunlar, bunları gayriahlaki sayan gelenekler hakim değildir kapitalist düzende.

Halk sektörü bütün sömürü yollarını ortadan kaldırmaz. Ancak üretim araçlarının mülkiyetini yaygınlaştırarak yeni sömürücülere yeni ortaklar

oluşturmayı amaçlar.

Her mahallede bir milyoner yaratma fikrinden farkı, niteliksel değil niceldir.

Yabancı ülkelerde para biriktirmiş işçiler, halk sektörü fikrini kamçulamıştır. Sermayenin kaynağının insanın kendi çalışması olması, bu yolla oluşacak işletmeye kapitalist işletme denmesine engel teşkil etmez. Ancak, kişinin kendi çalışmasıyla sermaye oluşturması ne derece mümkündür? Bu tartışılabilir. Zira yukarıda da değindiğimiz gibi, kapitalist sistemde genel eğilim bu beklentiye boşa çıkaracak istikamettir. Yani sınıflararası bir geçiş varsa, bu, kapitalist sınıftan işçi sınıfına doğrudur.

Halk sektörü ünitelerinde de işçiler olacaktır. Yalnız sermayedarlardan oluşan bir personel kadrosuyla ancak bazı basit üretim alanlarında başarıya ulaşılır. Örneğin tarımda bu mümkündür. Oysa, biraz karmaşık ve geniş faaliyet alanlarında, yalnızca sermayedarların emeğiyle işleyen işletmeler olanaksızlaşır. Mutlaka, halk sektöründe de çalışanlar ve çalışanlar olacaktır. Çalıştıranların sayısını artırmak (tekelleşmeyi tersine çevirmek) mümkün olduğu takdirde, bu ancak çalışanların sırtındaki yükü artırarak mümkün olur.

DEVLET NEDİR?

Niçin devletin dışında bir halk sektörü? Çünkü devlet te halkı sömürüyor denilmekte. Aslında devlet te sınıflardan bağımsız olmadığından bu durum da sömüren kapitalist sınıflardır. Bürokrasi bu sömürünün aracı ve paravanasıdır.

Sömürünün aracı olmayan bir devlet, halkın devleti olabileceği düşünülemez. Bu tutum geç-

HALK SEKTÖRÜNÜN ÖNEMLİ BİR SONUCU İŞÇİLER ARASI DAYANIŞMAYI KIRMASINDA GÖRÜLECEKTİR

mişteki devletçilik uygulamalarına karşı bir tepki ve aynı zamanda sosyalist düşünceye karşı propaganda bir başarısızdır.

Bu tutum, henüz bilinçlenmemiş işçilerin ilk makineler ortaya çıktığı vakt, onları, kırmaya varacak derecede antipati ile karşılamalarına benziyor. Zira, işçiler henüz o zamanlar makinelerin kendi çıkarları için de bir araç olabileceğini görmemişlerdi. Devlet te böyle bir araçtır. Halkın yararı ve mutluluğu için işleyen bir devlet düzeni de oluşturulabilir. Herhalde gerçek halk sektörü de bu nitelikte bir devletin üretim alanındaki yüzü olabilir. Ekonomiye hakim olacak güçte ve ekonomiye hakim olması gereken halk sektörü de böyle oluşabilir.

Ancak bu yolla düzen değişikliğinden söz etmenin bir anlamı olabilir.

HALK SEKTÖRÜ VE KARLILIK

Halk sektörü kâr amacına göre çalışmayacak mıdır? Eğer kâr amacı gözetmeyecekse acilen gelir getiren yatırım olanakları peşinde koşan yabancı ülkelerden dönmüş işçilerin buralara yatırımda bulunması nasıl beklenebilir?

Eğer kâr amacı güden tipik kapitalist işletmeler olacaklarsa, iddia edildiği gibi bu yolla Doğu'ya yatırım yapılması nasıl sağlanacaktır? Zira, Doğu'ya yatırım kârsız veya az kârlı olduğu için özel teşebbüs tarafından tercih edilmemiştir.

CHP'NİN SORUNU...

Halk sektörünün önemli bir sonucu işçilerarası dayanışmayı kırmasında görülecektir. Yatırım yapan sendikalarda bu durum şimdiden görülmüştür de. Sendika, kapitalistlerle aynı safta yer alırsa, grev fonlarını yatırıma plase edince, ne yapacağını bilmeyen bir kuruluş haline düşer.

Peronist rejimde bu yol, sendikaları baştan çıkartmakta etkin bir biçimde işletilmiştir.

Eğer sendikaların elinde fonlar birikiyorsa, bu fonların kullanım sayısız yolları vardır.

Düzen değiştirmek kolay iş değildir. Bunun için örgüt gerekir. Bunun için kapitalistlerden bağımsız mali güç gerekir.

Düzeni değiştirmek iddiası ile ortaya çıkan bir parti, sendikaların gücünü bu düzenin gidişine uygun yollara kanalize etmenin çözümlerini getirmek yerine, bu gücü düzeni değiştirmenin dayanağı haline getirmelidir. Sendikalara bu yolda bilinç götürmelidir.

Sendika ve parti ilişkisi konusunda başka ülkelerin deneyleri ve bizim gerçeklerimiz bu konuda sayısız hareket olanakları telkin etmektedir. Ama asıl mesele, CHP'nin "düzeni değiştirmek" diye bir sorunu olmamasından çıkmaktadır.

Politika üzerinde TİP harekâtı derken, CHP- DİSK harekâtı başarıya ulaştı...

ŞİMDİ POLİTİKA BAŞARILI BİR BİÇİMDE YAYIN HAYATINA DEVAM EDİYOR. GAZETENİN SAYFALARINI ARTIK TİP HABERLERİ DEĞİL, KEMAL TÜRKLER, AYDIN MERİÇ, MEHMET KARACA, HABERLERİ KAPLIYOR

Yıl 1963 : Şimdilerde, 60'taki ihtilalciliğinin faturasını 12 Mart döneminde ödeyen Numan Esin'in mülkiyetinde olan Vatan gazetesi, o zamanlar, CHP Giresun Milletvekili olan Naim Tiralî'nin mülkiyetinde. CHP'nin tek sahibi de şimdilerde olduğu gibi Ecevit değil, "İkinci Adam" İsmet İnönü.

Gazete, daha önceden Ahmet Emin Yalman'dan satın alınmış. Özellikle 1946 yıllarıyla, Demokrat Parti iktidarının ilk dönemlerinde ülkenin en güçlü gazetelerinden biri olan Vatan, daha sonraları sürekli olarak okur kaybetmeye başlıyor. Gazetenin Naim Tiralî tarafından satın alınmasından sonra da bu düşüş devam ediyor.

Evet, 1963 yılına gelindiğinde gazetenin merkezi, başlangıcından beri olduğu gibi İstanbul'da; Naim Tiralî ise Milletvekilliği nedeni ile Ankara'dadır. Ve nasıl olmuşsa olmuş, gazetenin başına bir takım "aşırı solcular" çöreklenmişlerdir. Bu "aşırı solcular" partilerinin Ankara'da olmasından da yararlanarak gazeteyi o zamanlar yeni yeni palazlanmaya başlayan Türkiye İşçi Partisi'nin yayın organı haline getirmişlerdir. Bu, gazete için olduğu kadar Türkiye için de çok yeni olan çizgi, kısa sürede gazetenin soluklanmasını, daha açık bir deyişle okurunun artmasını sağlar. Öylesine aranır bir hale gelir ki gazete, Anadolu'nun bazı yerlerinde o zamanın parasıyla 5 liraya bile alıcı bulduğunu görenler vardır. İşte gazetede bu hızlı gelişme ve etkinleşme, doğal olarak bazı çevreleri tedirgin etmeye başlar. En fazla tedirgin olanlar ise Cumhuriyet Halk Partililerdir.

"Nasıl olur da bir CHP Milletvekilinin gazetesi, CHP'nin en büyük düşmanı 'aşırı solcular'ın borazanı haline gelir. Buna mutlaka ve mutlaka bir çözüm yolu bulunmalıdır."

CHP'nin o zamanki "Patron"u İnönü, Meclis koridorlarında yanına çağırdığı Naim Tiralî'ye bu sözler çerçevesinde iyi bir "zilgıt" çeker. Naim Tiralî için artık iki seçenek vardır : Ya CHP Milletvekilliği geç mişte kalan tatlı bir anı olacak, ya da Vatan gazetesi bir "hale-yola" sokulacaktır. Naim Tiralî, gerçi ikinci yolu izlemiştir ama, Milletvekilliğini geç mişte kalan bir-anı olmaktan da kurtaramamıştır. Gazetenin Ankara'dan kontrol edilmesi olanağı bulunmadığından yazı işleri bir gecede apar topar Başkan-te taşınır. 25 kuruş yerine seve seve 5 lira vermeyi göze alanlar, bu tarihten sonra bayilerde Vatan gazetesini başu başuna ararlar.

Gazete, "suya sabuna" dokunmayan, matbaacıların deyimi ile "mürekkep ayarı alınana kadar baskısı biten" ilan alabilmek için naylon faturalarla yüksek tiraj gösteren ve basılanları bayiler yerine doğrudan kesekağıtçıya gönderen bir gazete olmuştur artık.

Olayı yaşayanların anılarında kalan bu öykü, günümüzde de hemen hemen aynıyla, fakat bu kez üç boyutlu olarak yaşandı. Ne var ki, kişiler o zamanki kişiler değil, gazete de Vatan değil.

CHP'nin şimdiki "Patron"u Bulent Ecevit'in Başbakanlığı döneminde TRT Genel Müdürlüğüne atanan İsmail Cem, MC döneminde, Danıştay kararına rağmen

men görevden alınınca, İstanbul'da yayınlanmakta olan Ekonomi Politika adlı bir ticari gazeteyi satın alıp, "Ekonomi"si küçük, "Politika"sı büyük bir siyasi gazete haline getirdi. Gazetenin bu yeni biçimiyle yayınlanma ya başlamasından bir yıl sonra parasal kriz içine giren İsmail Cem, hisselerini, Ankara'nın gazeteciliğe meraklı CHP'li Belediye Başkanı Vedat Dalokay'a sattı. Hisseleri elden giden Cem, çok kısa bir süre sonra da başyazarlık görevini bırakmak zorunda kaldı.

Dalokay, her ne kadar CHP'li bir Belediye Başkanıysa da gazetesi yavaş yavaş CHP'nin dışında bir sol destekler hale gelmişti. Bu durum, Dalokay'ın tavırlardan değil, gazetenin çeşitli kademelerinde, özellikle İstanbul'daki merkezinde görev alan kişilerin politik tavırlarından ileri geliyordu.

Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, hep aynı politik tavırlı kişilerin bir den bir Politika gazetesinde buluşmaları tesadüf değildi. Her ne kadar para bolsa da bir haftalık dergi yanında bir de günlük gazete çıkarmaya yetecek kadar değildi. Oysa bir de günlük gazete olsa bu işin alt-yapısı tümüyle tamamlanmış olacaktı. Günlük gazeteyi ihtiyaç haline ge-

du. Şimdi sıra, etrafı Urkütmeden gazetenin yönetim ve muhabir kadrosunu da istenilen yönde oluşturmaya kalmıştı. Bu iş te ilk başlarda başarıyla yürütüldü. Genel Yayın Yönetmeni meselesi halidildikten sonra, bir gece içinde de Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü ele geçirildi. Koray Düzgören bir gece içinde Güney'din gazetesinden ayrılıp Politika'ya Sorumlu Yazı İşleri Müdürü olarak geldi.

Politika gazetesi bu işlerin tezgahlandığı iki ay içinde gerçekten hamleler yaptı. Ama yapılan hamlelerin en önemlisi, gazete sütunlarında günün "TİP" den haberlerin yayınlanması, aynı konularda demeciler veren sosyalist partilerin yöneticilerinin bu demecileri aktarılırken TİP dışındakilerin kuşa çevrilmesi, buna karşılık TİP'e ait olanların baş köşe de ve tümüyle verilmesiydi. Bu hamleye paralel olarak, Politika personeli arasında devamlı kazan kay-natılıyor ve TİP'e yakın olmayanlar hakkında "Mao cu", "ajan" gibi söylentiler yayılarak, bu kişilerin gazeteden ayrılmaları için psikolojik baskı yapılıyor du. Nitekim bu baskılar da işe yaradı ve tek kusurları TİP'e yakın olmamak olan birkaç kişi gazeteden ayrılmak zorunda kaldı.

Politika içindeki işler gerçekten planlandığı gibi gidiyordu. Ama evdeki hesap çarşıya uymayacaktı. Politika gazetesindeki yeni çizgi -63'lerde Vatan gazetesinin İnönü'yü rahatsız etmesi gibi- Ecevit'i de rahatsız eder olmuştu. Eğer söylentiler doğruysa Ecevit, Dalokay'ı çağırdı ve ona aynen bir zamanlar İnönü'nün Tiralî'ye çektiği zilgıtı çekti. Ne raslantı ki (!), bu sıralarda DİSK yönetimi de bir günlük gazete çıkarmanın hazırlıkları içindeydi. "Toplumsal İlerleme" çizgisinde olacak bu gazete için ofset baskı makineleri bile ısmarlanmıştı. Bundan sonra olaylar aynen geçen haftaki Yürüyüş dergisinin yazdığı biçimde gelişti. Siyasal alanda CHP ile "toplumsal ilerleme" asgari müştereginde buluşarak kutsal bir ittifak kuran DİSK sosyalistleri (!), bu konuda da onla şıverdiler. Anlaşmayı yürütme görevini ise tek amacı milletvekili olmak olan İsmail Cem yüklendi.

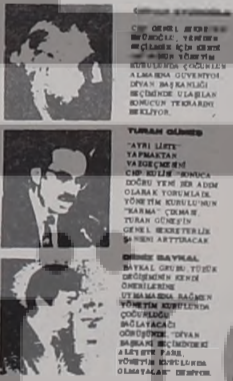
SALI
30
KASIM
1963

Politika

kurultay
notları
8. sayfa

Genel Sekreter belirteniyor

CHP'DE KARAR GÜNÜ

TOPLUMSAL İLERLEME YOLUNDA İLERİ «!»

Kurultayın üçüncü gününde
Turan Güneş ayın bir
liste çıkarmaktan vazgeçti

tiren bir başka olgu daha vardı. O da, bu siyasi hareketin haftalık dergisinin başyazarının haklı ya da haksız kişisel sürtüşmelerini kendi davası haline getirmesi ve bu yüzden de ilerici basınla arasının açılmasıydı. Bu nedenle bu siyasi hareketin haberleri, yöneticilerinin demecileri kendilerine göre bu basın organlarında yeterince yer almıyor, değerlendirilmiyor du. İşte bu yüzden de bir günlük gazete mutlaka şart oluyordu.

Herşey Dalokay'ın gazetenin hisselerinin büyük bir kısmını satın almasıyla başladı. Aslında Dalokay'ı bu işe ikna eden de, siyasi hareketin haftalık dergisinin başyazarı ve aynı zamanda Dalokay'ın da danışmanı olan kişiydi. Böylece günlük gazeteye sahip olma yönündeki ilk adımlar başarı ile atılmış oluyor-

Politika'nın yeni ekibi, başlarında Maden-İş'in muhasebecisi falan değil, fakat Kemal Türkler'in fedaisi olan Gökalp adındaki adamın bulunduğu "baskın grubu" nun ardından gazetenin idarehanesine gelip yerleştiler. Şimdi Politika, başarılı bir biçimde yayın hayatına devam ediyor. Gazetenin sayfalarını artık TİP haberleri yerine, Kemal Türkler, Aydın Meriç, Mehmet Karaca haberleri kaplıyor. Sanat sayfasında Sovyet sinemasının görkamliliği, dış politika sayfasında Sovyet dış politikasının haklılığı anlatıla anlatıla bitirilemiyor.

İşin özü şu : Politika üzerinde iki "tepeden inme" hareketi düzenlendi. Bu iki harekattan daha tecrübelilerin yönettiği başarıya ulaştı. DİSK'in tepesine bir ayda çöreklenenlerin, Politika meselesini bir günde halletmeleri işten bile değildi. Nitekim de öyle oldu.

BUNDAN BÖYLE DERGİMİZİN BU SAYFASINDA, KENDİLERİNE "DEVİRİMCİ" DİYEN TİYATROLAR ALT SINIR OLMAK İZERE ÜLKEMİZDEKİ "DEVİRİMCİ" TİYATROLAR İLE, BELLİ ARALIKLARLA SÖYLEŞİLER YAYINLANACAKTIR. BU SÖYLEŞİLERDEN SONRA BU TİYATROLARIN SÖZCÜLERİ BİR MASA ETRAFINDA TOPLANACAK VE TİYATRO KONUSUNDA DOĞRU DEVİRİMCİ ANLAYIŞIN NE OLMASI GEREKTİĞİNE BİR YAKLAŞIMDA BULUNULMAYA ÇALIŞILACAKTIR.

Ankara Birlik Tiyatrosu ile söyleşi

tiyatrolarımız

SORU • Tiyatro anlayışınızı ve ABT'nin özgeçmişini anlatır mısınız ?

YANIT • Biz Ankara Birlik Tiyatrosu olarak, "Tiyatroyu bir tüfek gibi kullanmak gerekir. Tiyatro, gala gecelerinde göğüslere takılan bir çiçek değildir." - "Tiyatroyu propaganda aracı olarak kullanmak, proletaryaya politikayı aşılamak ve proletaryaya için verilen savaşta önemli bir etken yapmak" düşünce bütününden çıkarak, politik-militan tiyatroyu oluşturmaya çalışıyoruz. Nedir militan tiyatro? Yanıtlayalım: Biz önce devrimci, sonra da tiyatrocuyuz. Halkımıza ulaşmak için seçtiğimiz tiyatro sistemi, epik öğelerden yararlanan politik tiyatrodur. Ancak, militan tiyatrocudan politik tiyatro yapmanın anlamsız olacağına inanıyoruz. Biz oynadığımız oyunların, halka ulaşmasını ister, bunun için de olanaklarımızı zorlamayı militanca çalışmayı görev biliriz. Devrimci olmak nasıl zorsa, giderek militan tiyatro yapmak ta zordur. Bilinç ister, pratik ister, özveri ister, inanç ister...

Ankara Birlik Tiyatrosu, 1971 yılında kuruldu. O günden bu yana, 1976 yılına değin, Anadolu aydınlarının ve halkının desteğiyle yaşadığı, yaşıyor. Gişekaygusu olmadan, sırtını halka dayamış olmanın verdiği güvenle, militan kadrosunun çalışmasıyla. Oyunlarda söyleyeceklerimizi, halkımızın anlayacağı biçimde söylüyoruz, halkımızın anlayacağı biçimde oynuyoruz. Kısaca nasıl tiyatro yapacağımızı pratik içinde, yazarımızla-oyuncumuzla, halkımızdan öğreniyoruz. Beş yıllık öğrencisiyiz Anadolu halkının. Şimdi onların öğrettiklerini, Ankara'da uyguluyoruz. Yakın da iki grup olarak çalışmaya başlayacağız. Bir grup burada, Ankara'da nasıl tiyatro yapılabileceğini, halkımızdan öğrendiğimiz gibi öğretirken, diğer grupta Anadolu turnesini sürdürerek, öğrenimine devam edecek.

SORU • Şimdiye değin kaç ilde, ilçede ve köyde oyunlarınızı sergilediniz ?

YANIT • Oyunlarımız, şimdiye dek, 210 yerde sergilendi. 830 bin seyircinin izlediği oyunlarımız, çoğunlukla kasaba ve köylerde oynandı.

SORU • Şimdiye dek kaç oyununuz yasaklandı ?

YANIT • Şimdiye değin, 67 yerde, yasa dışı baskılarla oynatılmadık. Beş yerde, faşizan saldırılara uğradık. On yerde de savcılık tarafından oyunlardan dolayı hakkımızda soruşturma açıldı.

SORU • Genelde dünya devrimci hareketindeki ve özelde Türkiye devrimci hareketindeki ideolojik ayrışmaların, tiyatrolar üzerinde bir etkisi var mıdır ?

YANIT • Elbette var. Yalnız, bu ideolojik ayrışmaların, (fraksiyonel-tekkeci tavırların) yarar değil, zarar getirdiğine inanıyoruz. Bunun için de oyunlarımızda yer yer, devrimci güçlerin birleşip, özgücünü ortaya koymasını vurguluyoruz. Ve de bu ayrışmaların tiyatro kadromuza yansımaması için çalışıyoruz.

SORU • Tüm tiyatroların Türkiye çapında örgütlenmesi söz konusu olabilir mi? Bu konuda neler düşünüyorsunuz ?

YANIT • Tüm devrimci tiyatroların birleşmesi halinde Anadolu aydınının görevi daha bir kolaylaşacaktır. Ancak bunun için yukarıda vurguladığımız gibi militan tiyatrolar gerekir. Elindeki salonu amaç olarak değil, araç olarak kullanmasını bilen tiyatrolar gerekir.

SORU • Yeni yerinizdeki izleyici oranının yüzde kaçını emekçiler-oluşturuyor ?

YANIT • Anadolu'da tutturduğumuz emekçi oranına Ankara'da da ulaşmak için çalışıyoruz. Bu konuda olumlu sonuçlar aldık. Her gün salonumuza yüz kişilik kontenjanı kullanmaları için sendikalarla konuştuk. Tiyatroya gelemecek denli yoksul emekçiler bu kontenjandan yararlanarak oyunlarımızı parasız olarak izleyebiliyorlar. Ayrıca her gün seyircimize anket kağıtları dağıtıyoruz. Bu kağıtlara oyun hakkında görüş ve eleştirilerini yazmalarını istiyoruz. İlgili görüş ve eleştiriler çıkıyor ortaya. Tümünü değerlendiriyoruz.

SORU • Anketlerinizdeki verilerde emekçilerin devrimci sanattan ne gibi bir öz ve biçim beklediklerine değinir misiniz. Yani eleştiriler hangi noktada düğümleniyor ?

YANIT • Tüm emekçilerin birleştiği bir nokta var. Kendi sorunlarını görmek istiyorlar sahnede. Bunun ukalalığa kaçmadan, kendi anlayabilecekleri biçimde yapılmasını ve Anadolu'ya halkın ayağına götürülmesini istiyorlar. Bir ustanın dediği gibi, oyunlarda kendi hastalıklarımızı değil, halkın sorunlarını sergilemek ve bunu halkın ayağına değin götürmek, amaçlanan kitleye ulaşmak gerekli.

SORU • Bu sezon için hazırladığınız oyunlar hangileridir ?

YANIT • Memet Türkan'ın aynı adlı romanından uyarladığımız "Güneşin Katli", Muzaffer İzgü ve Zeki Güker'in "Karadüzen", Aziz Nesin'in "Yaşar

Ne Yaşar Ne Yaşamaz", Dimov'un "Tütün", Muzaffer İzgü'nün "Gecekondü" adlı yapıtlarını sergileyeceğiz bu sezonda. Böylece yakında altı oyun birden oynamaya başlayacak tiyatromuzda. Her gün ayrı bir oyun oynanacak. Bunu sağlamak için de geceli gündüzlü çalışıyoruz.

SORU • Yerleşik salonunuzda, tiyatro dışında başkaları neler yapmayı düşünüyorsunuz ?

YANIT • Beş yıllık Anadolu turnemizin, bugün ulaştığı aşamayı, "yerleşik salon çalışmaları" diye niteleyebiliriz. Amacımız salonu, tiyatromuzun merkezi haline getirerek, Anadolu'da tiyatro yapma ilkemizi, daha güçlü bir biçimde yaşama geçirmekti. Bu nedenle şu sıralarda salo çalışmalarına ağırlık veriyoruz. Ankara Birlik Tiyatrosu Çalışanları bünyesinde sinema-fotoğraf bölümü oluşturuldu. Bu bölüm tümüyle amatörlerle açık olacak. Bölüm programı, sinemanın kitle iletişim araçlarının en güçlüsü olduğu gerçeğinden hareket ederek hazırlandı. Fotoğraf çalışmaları ise tümüyle Türkiye gerçeğine yönelik olacak. Bu sanat dalının gelişip yaygınlaşması amacıyla çaba harcayacağız.

Bu çalışmaların yanısıra, kitlelere doğrudan açık olacak "tartışma-dizi seminer programı" hazırlanmaktadır. Ayın belli günlerinde, önceden belirlenen ortak temelli konular, niteliklerine göre, açık tartışma ya da dizi seminer biçiminde halka sunulacaktır. Özel geceler, konser ve sergiler de planlanan çalışmalar arasında.

Ayrıca, ana kadronun Anadolu'da sürdüreceği turneler sırasında, yerleşik salon çalışmalarını yürütecek ikinci kadronun oluşturulmasına da çalışılıyor. Burada, bir yaşını dolduran tiyatronun yayın organı "Anadoludan" dergisinin çalışmaları da ekleyelim. Başlattığımız ya da programladığımız tüm bu çalışmalar, tiyatronun kültür evi biçimine dönüştürülmesi amacıyla güdüyor.

SORU • Tiyatronun toplumsal bilinci emekçilere götürmekte ne gibi katkıları vardır ?

YANIT • Tiyatro doğru kullanıldığı zaman, bütün sanatlardan çok emekçilere politika anlayışını açar. Yalnız bunu yaparken, "boşalım" değil, "birlikim" tiyatrosu yapmaya özellikle dikkat etmek gerekir. Bu tip yanlışlara düşen tiyatrolar gözümüzün önünde. Bir ustanın dediği gibi, "tiyatroya (x) olarak giren seyirci (x+1) olarak çıkmalıdır." Oynanan oyun yapılmamalıdır seyirciye. Onu düşünmeye itmelidir. Seyirci, daha tiyatronun kapısından çıkmadan unutmuşsa oyunu, yapılanların tümü boşa gitmiş demektir. Oynanan oyun düşlerine bile girmeli onu itmeli, dürtmelidir. Oyunu evinde karısı ile, fabrikada arkadaşı ile tartışmalı, bunun gereğini duymalıdır içinde. Oyunda gülmeli ama gülerken düşünmelidir. İşte bizim anlattığımız politik tiyatro ve militan tiyatrocudur.

